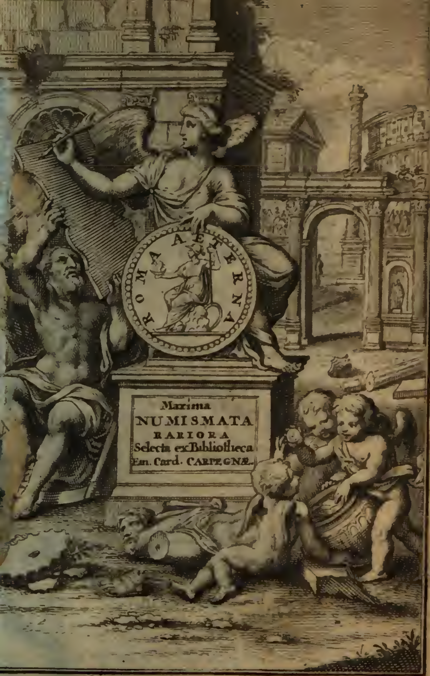

AMSTELÆDAMI
Apud HENRICUM WETSTENIUM.
CIↃ.IↃ. C.LXXXV.

RARIORA

MAXIMI MODULI

NUMISMATA

Selecta

EX BIBLIOTHECA

Eminentiss. & Reverendiss. Principis

CASP. CARPEGNÆ,

S. R. E. Cardinalis, &c.

& doctissimis

JOSEPHI MONTERCHII

Commentariis illustrata.

AMSTELÆDAMI,

Apud HENRICUM WETSTENIUM,

cIↄ Iↄ c LXXXV.

VIRO
NATALIBUS, DIGNITATE,
DOCTRINA
PRÆCELLENTI
FRIDERICO BENED.
CARPZOVIO
SENATORI LIPSIENSI
GRAVISSIMO

HENRICUS WETSTENIUS S.

Nemo mirabitur, qui quidem non hoſpes eſt in republica litteraria, hunc elegantiſſimum libellum, meo ſtudio in linguam Latinam ex Itali-

ca tranſlatum, Tibi conſecrari. Quis enim ignorat Te non ſolum ſingulari diffuſaque per omne diſciplinarum genus eruditione prædi-tum, ſed unum fere in Germania dignitatem optimarum artium ſuſti-nere ac tueri, & in illarũ finibus proferendis o-mnes cogitationes, quas ſibi non vindicat reipu-blicæ procuratio, defixas habere? Tibi enim debet Germania quod non ca-

reat egregiis multis libris apud exteros editis; qui cum difficulter in ista plaga poterant haberi, Tua commendatione & cura typis Lipsiensibus sunt denuo mandati. Tibi debet orbis eruditus tot alia volumina, quæ nunquam lucem aspexerant, inter quæ insigne Inscriptionum vetustarum à magno Reinesio collectarum & illustratarum opus nominare libet: quod non modo ab

teritu & æternis tenebris, cum Urbem vestram, & illam domum præcipue, in qua servabatur, & edi cœperat, pestilentis syderis sævitia infestasset, magno cum Tui capitis discrimine, vindicasti; sed & inter tot gravissimas & catenatas, quibus distineris, occupationes, indicibus laboriosis & perquam utilibus instruxisti, & ut emendate prodirent unice studuisti, so-

la cupiditate doctrinas præclaras ornandi inflammatus. Tibi debet illa *eruditorum Acta Lipsiensia*, quæ tanto cum applausu excipiuntur in omni Europa, & tam cupide diripiuntur ubique, ut & in alias linguas vertantur. Tu enim hujus fructuosissimi instituti in illo tractu dux & auctor es, quamvis in societatem operis adsciveris Viros lectissimos & doctissimos. Hinc merito quic-

quid eſt virorum doctorum Te amat, colit, & in deliciis habet, tanquam decus Germaniæ, ac præcipuum columen litterarum: Quarum commodis dies noctesque invigilas, quamvis non minore ſtudio & contentione patriæ Tuæ ſervias, quæ opera & prudentia Tua in rebus difficillimis explicandis utitur aſſidue, magno ſuo bono. Hæc, etſi cauſſam aliam nul-

lam haberem, facile potuissent me perpellere ad Tuam benevolentiam quovis officii genere demerendam. Nunc vero cum tanta prolixæ in me Tuæ voluntatis à multis annis extent monumenta, non potui non hanc occasionem grati mei Tibique devotissimi animi testificandi, nisi ingratissimus velim haberi, arripere, & politissimum hunc libellum, Tibi mortalium

politissimo inscribere. Quem si pro Tua illa cunctis perspecta & celebrata humanitate, comiter exceperis & Tua, hoc est læta illa fronte, satis magnum sumtuum & curæ, quam huic libello impendi, fructum me cepisse putabo. Vale, Vir Amplissime, & me Tibi semper meam observantiam & cultum omni obsequii genere probaturum esse, persuasissimum habeto.

De pretio & nobilitate

NUMISMATUM
MAXIMI MODULI.

Numiſmata maximi moduli cæteris omnibus præſtant, non modò propter amplitudinem, craſsitiem & molem metalli, quod ampliori circulo & extante magis ſculpturâ diſtinctiùs imagines Imperatorum aut aliorum nobis exhibet, ſed etiam alia de cauſa ob quam rariores & majoris pretii ſunt. Reliqua enim numiſmata minora propter commercium tantùm & pro ordinaria moneta cuſa eſſe creduntur, cùm nemo dubitet

quin ea quæ maximi moduli ſunt, eum d'untaxat in finem, ut Imperatorum rerumque ab iis geſtarum memoria conſervaretur & ad poſteros propagaretur, percuſſa fuerint. Ante Romanos, Græci, ex quibus optima ſtudia, & præſtantiſſimæ artes fluxerunt, iis in eum finem uſi fuerant. Ex Græcia conſuetudo iſta Aſiam & alias regiones pervaſit, unde à Civitatibus & Rebuspublicis in honorem ſuorum Regum & Heroum, cuſa numiſmata etiamnum hodie videmus. Sed Romani poſt Reipublicæ tempora, ad celebranda facta Auguſtorum ſuorum, quorum & imagines &

victorias veluti in totidem clypeis ac πετάλοις *ea ratione conſecrabant, præ cæteris omnibus gentibus frequenter iis uſi ſunt. Hinc pretioſior materia adhibita, & Artificum aucta eſt induſtria, nummis ex auro, argento, & omnibus metallis, in quibus imagines diſtinctiores & ampliores erant quàm in vulgaribus monetis, procuſis. Romanos æmulatæ ſunt variæ Civitates Græciæ atque Aſiæ, aliique populi, eâ ratione Imperium cui ſubditi erant certatim venerati. Duodecim primorum Cæſarum rariora ſunt maxima numiſmata, & quæ reperiuntur mole potiùs metalli quàm imagi-*

ginum elegantiâ commendantur. Cœperunt frequentiora cudi ſub Trajano, & numerus eorum valdè auctus eſt ſub Adriano & Antoninis, ſed præſertim ſub Commodo & Caracalla. Expoſuimus pulcherrimum & optimè conſervatum numiſma Lucii Veri, in cujus averſa fronte conſpicitur Hercules Victor. Hoc propter novitatem & elegantiam imaginis, reconditamque ejus ſignificationem in quibus horum numiſmatum ſitum eſt pretium, nobiliſſimum eſt, & maximi pretii. Huic dignum eſt quod conjungatur Commodi illud, in quo cernitur triumphus de Germanis, quod eſt

ex integerrimis ac perfectiſſimis ; & illud etiam labente Imperio cuſum numiſma Conſtantini Maximi, quod eò majoris eſt pretii, quòd eâ ætate Sculptura multùm ex priſtino ſplendore amiſerit.

Inter eos qui delectati ſunt, & etiamnum delectantur perquirendis eruditis Antiquitatis monumentis, nemo hactenus ſeriem integram majorum numiſmatum, licet multa multi ad illuſtrationem horum ſtudiorum collegerint, condere valuit. Inter alios Antiquitatum hujuſmodi theſauros eminet Romæ Sereniſſimæ Sueciæ Reginæ Chriſtinæ *Cimeliarchium in quo ſunt ducenta triginta*

ta quinque maximi moduli numismata, jam celebria ex Musæo Francisci Gottifredi, *Viri ob studium nummorum immortalem famam consecuti. Sunt præterea notissima numismata quæ asservantur in instructissima Eminentiss. Cardinalis* Francisci Barberini *Bibliotheca, & apud Cardinalem* Boncompagnum; *ut & series illa nummorum Cardinalis* Camilli Maximi, *cujus recentem jacturam ut unius ex præcipuis ornamentis deflet adhuc Roma. Nobilia etiam sunt majora numismata Excellentiss.* Augustini Chigi Principis Farnesii, *& Illustrissimi*

Viri

Viri Joannis Pauli Ginetti, *inter quæ memorabile eſt numiſma Philippi & Otacillæ. Hinc vultus eorum habet cum titulo* CONCORDIA AUGUSTORUM, *inde templum rotundum columnis ſubnixum, cum Aquila in apice & inſcriptione,* EX ORACULO APOLLINIS: *quaſi templum illud Jovi ædificaſſet Philippus monitu illius Dei.*

Ampliſſimus hic eſſet campus per quem exſpatiari liceret, ſi vellemus numiſmatum Cimeliarchia in Italia ipſa, ac extra Italiam numerare. Inter omnia excellunt Cimeliarchium Regis

De pretio & nobilitate *Galliarum in quo sunt supra quadringenta maxima numismata: ut & Cimeliarchium M. Ducis Hetruriæ quod etiam illustrissimum est.*

Observandum in numismatis hisce maximis, mole insignibus, & maximi moduli, *uti vocantur; nullum notari Senatus-Consultum, quod fieri solet in aliis nummis æneis hisce duabus literis S. C; quasi cusa sint ad arbitrium Imperatorum, ut iis in Donativis uterentur, eo plane modo, quo & hodie Principes suis nummis symbolicis uti solent. Ideòque quædam conspiciuntur argento & auro obducta,*

ēta, alia circulis egregiis circumdata, quorum tria, ſc. Antonini, Lucii Veri, & Antinoi in hoc opuſculo conſpicienda ſunt.

Cùm verò tanti ſint pretii maxima hæc numiſmata, tanquam illuſtria Antiquitatis monumenta, merito ex eorum numero eliminanda ſunt ſuppoſititia illa, quæ poſterioribus temporibus cuſa, magna quidem, nec tamen veritati hiſtoricæ conſona, nec veteribus quo ad elegantiam ſunt comparanda. Titulos, & averſarum frontium impreſſiones in iis paſſim confundi ſine judicio videas, quod potiſſimùm obſervare eſt in ſuppoſititiis Neronis,

Tra-

Trajani & aliorum. Nec possum non mirari celeberrimos scriptores qui primi de Nummis scripserunt, iis usos esse ad illustrandam historiam Romanam, cui potiùs tenebras offundunt. Attamen aliquando utilia sunt licet rarò, imaginibus virorum quorundam illustrium, & ab iis antiquiorum temporum, ætatisque illorum figuris eruendis.

1. ANTO-

ANTONINVS·AVG·PI VS·PP·TR·P·COS·III

I.

ANTONINUS AUG. PIUS P. P. TR. P. COS. III. *Antoninus Auguſtus Pius, Pater Patriæ, Tribunitiâ Poteſtate, Conſul Tertiò.* Caput Antonini Pii laureatum.

Ex altera parte eſt Matrona equo inſidens, quæ ambabus manibus facem gerit, ſine inſcriptione. Ea eſt Fauſtina uxor Antonini, habitu Dianæ Luciferæ, cui poſt mortem divini honores delati ſunt; quod colligere eſt ex tertio Conſulatu Antonini qui circa caput notatus eſt, eo enim Conſulatu obiit Fauſtina, uti ſcribit *Capitolinus: Tertio anno imperii ſui Fauſtinam uxorem perdidit, quæ à Senatu conſecrata eſt, delatis Circenſibus, atque templo & Flaminiis, & ſtatuis aureis atque ar-*

genteis. Eſt ergo in averſa hujus nummi parte monumentum conſecrationis Fauſtinæ; quæ etiam in aliis nummis cernitur, in quibus Fauſtina inſignitur titulo *Divæ*, & habitu Dianæ Luciferæ pingitur. In quodam conſpicitur cum Luna bicorni pone humeros ad inſtar alarum, gerens pariter ambabus manibus accenſam facem, addita hac circa imaginem inſcriptione SIDERIBUS RECEPTA. In alio cernitur ad cœlum evecta ab eadem Diana utraque manu facem ſtringente, ubi legitur ÆTERNITAS.

Ad averſam hujus nummi noſtri partem, & Fauſtinæ ἀποθέωσιν quod attinet, poteſt ei nomen tribui Dianæ Luciferæ & Equeſtris, quandoquidem utroque titulo Dea illa inſignita fuit.

Primus quidem paſſim reperitur, ſed alterius unicum ſuppeditat exemplum *Pindarus Od.* 3. *Olympion.* Ubi celebrat velocitatem equorum Theronis Agrigentini qui quadrigis vicerat. Eo in loco Poëta narrat Herculem petiiſſe Hyperboreos, ut inde oleam afferret, quâ victoribus Olympicis coronas necteret, ibique exceptum fuiſſe à Diana Equeſtre, ſic enim eam vocat: *Ubi Latonæ filia* ἱπποσόα *equorum agitatrix*, vel uti interpretatur *Leonicerus*, *equos ad curſum in Venatione excitans.* Hinc currum hujus Deæ non modò Cervi & Tauri ei ſacri, ſed etiam equi velociſſimi in numiſmatibus trahunt. Et quandoquidem *Pindarus* totam illam Oden conſumit in laudes Theronis qui quadri-

gis in ludis Olympicis vicerat, etiam ex hujus nummi parte aversa potest colligi celebritas ludorum Circensium, qui in honorem Faustinæ inter stellas, ut dicebant, receptæ, à Senatu decreti fuerant, quasi illa instar alterius Dianæ Luciferæ & Equestris in cœlo splenderet, essetque tutela Circi, propter ludos ei dicatos, quemadmodum ipsi Dianæ consecratum fuerat Amphitheatrum. Hisce etiam confirmatur amplius nummus argenteus ejusdem Faustinæ cum titulo *Divæ*, qui in aversa parte exhibet quadrigas cum ejus statüa, quemadmodum ferebatur in Pompa Circensi, ubi & in ipso curru cum statua conspicitur Auriga qui equos ad cursum & victoriam agit. Attamen equus quo ve-

vehitur Faustina in nummo nostro, est ex eorum numero qui dicebantur Desultores & κέλητες, quique Hespero & Lucifero sacri erant. His utebantur sine fræno & quidem solis, unde singulares dicebantur, ut distinguerentur à bigis & quadrigis, quæ duobus aut quatuor equis circa Metam circumagebantur. Cæterùm *Luctatius* vel *Lactantius* in *Statium* Lib. VI. *Thebaidos* ait Poëtas tribuere quadrigas Soli, bigas Lunæ, & singulos equos reliquis stellis: *Poëtæ quadrigas Soli, bigas Lunæ, equos singulares sideribus.* Et Isidorus *Lib XVIII. Origin. Quadrigas Soli*, inquit, *bigas Lunæ, & trigas inferis, sejugas Jovi, desultores Lucifero & Hespero consecraverunt.* Hinc apparet raritas & sensus reconditus hujus nummi in quo conspicitur Faustina

habitu Dianæ Luciferæ, non in bigis aut quadrigis, ſed equo Deſultori inſidens, ut numen tutelare Circi. Optimè comparatur hæc Auguſta inter ſtellas recepta cum Lucifera, quo nomine Diana indigitatur, ut exponit *Phornutus*, *quod & ſplendorem emittat, cœlumque aliquo modo lumine ſuo illuſtret, in primis quando in plenilunio eſt.* Moris etiam erat Romæ matronas, cùm vota ſua facerent, exire civitate & petere nemus Aricinum, ubi erat Artemiſium ſeu templum Dianæ celeberrimum; quod fiebat Idibus Auguſti, ſeu tredecima menſis die, & quidem adhibitis facibus ardentibus quas manibus geſtabant. Hujus conſuetudinis meminit *Propertius* Lib. II. Eleg. 32. ubi de Cinthia ſua

Cum

Cum videt accenſis devotam currere tædis
In nemus, & Triviæ lumina ferre Deæ.

Ovidius in *Faſtis*:

Sæpe potens voti & frontem redimita coronis
Fœmina lucentes portat ab urbe faces.

Credibile eſt autem matronas cum Româ Ariciam curſim irent, equo tantum iter confeciſſe, quemadmodum eſſedis utebantur ut irent Tybur ad templum Herculis.

Curve te in Herculeum deportant eſſeda Tybur.

Addam ultimo loco nummum Antinoi, in Ægypto cuſum cum titulo Herois circa caput. Eſt in altera parte ipſe Antinous equo inſidens, & dextrâ caduceum gerens ad inſtar Mercurii.

ANTONINVS AVG. PIVS PP TR P COS III

2.

ANTONINUS. AUG. PIUS. P. P. TR. P. COS. IIII. *Antoninus Augustus, Pius, Pater Patriæ Tribunitiâ Potestate, Consul Quartum.* Caput Antonini Pii laureatum.

Diana stans stolata ad pedes usque, unâ manu hastam seu venabulum, alterâ Damam vel Capream gerens. Hinc cognomen habuit *Elaphicæ* ἐλαφιβόλυ, ex venatione Cervorum,& Damarum. Ne quis autem putet hic esseBaccham cum thyrso ferreo acumine munito, quales olim esse solebant, & capro Baccho sacro, obstat consuetudo contraria, quæ inducta est propter vulnera quæ inferebantur, vel homicidia quæ à Bacchantibus in Orgiis,

lanceis istis initio committebantur; consuetudo, inquam, utendi ferulâ loco Thyrsi, ut notat *Diodorus Siculus*, & ostendunt antiqua marmora & Baccharum imagines. Nec Thyrsus convenit huic nostræ figuræ quæ est stolatæ & compositæ mulieris, contrà quàm solebant Mænades & Mimallones, qui sparsis capillis & furiosis motibus choreas Baccho sacras celebrabant. Itaque hic Diana pingitur, non præcincta pro venatorum more, sed cum stola talari, quomodò cernuntur aliæ ejus imagines præsertim in nummis Siculis. *A Cicerone* etiam celeberrima illa & antiquissima statua Dianæ Segestanæ à Verre raptæ stolata describitur. *Erat* inquit, *admodum amplum & excelsum signum cum stola.* A *Calli-*

macho

macho in Hymnis χιτώνια dicitur pariter quaſi tunicata. Unde conjicere eſt hanc inter alias eſſe antiquiſſimam imaginem Dianæ quæ ſub variis cognominibus Romæ celebris erat & ab Antonino peculiari modo colebatur. Cum deſit omnis titulus, nihil aliud occurrere potuit ad explicationem hujus nummi circulo illo quo cinctus eſt, & elegantia celebris.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Μ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ

ΜΑΓΝΗΤΩΝ

3.

AYTOKPATΩP. M. ANTΩNEINOC. *Imperator Marcus Antoninus.* Caput Marci Antonini laureatum.

MAΓNHTΩN. *Magnetum.* Statua Dianæ Ephesiæ inter duo flumina jacentia.

Duplex fuit Magnesia; altera dicta distinctionis causâ *ad Sipylum*, quia erat ad montem Sipylum sita, altera *ad Meandrum*, quia erat vicina Meandro flumini. Putamus hanc nummi nostri partem aversam Magnesiæ ad Meandrum, quæ non multum distabat Epheso, convenire; unumque ex fluminibus esse ipsum Meandrum, alterum Letheum quod propius erat, & quod à monte Pactya qui remo-

tus non est Epheso fontem ducens, mœnia Magnetum alluebat; atque influebat in Meandrum. Sic habet *Strabo* Lib. XXIV. dum numerat civitates Joniæ. *Prima ab Epheso est Magnesia Æolica urbs quæ ad Meandrum cognomento dicitur: vicina est enim Meandro, sed vicinior urbi Letheus fluvius, qui à Pactya Ephesiorum monte ortus in Meandrum influit.* Propter viciniam Ephesi, in hanc, ut & in alias Græciæ & Asiæ, ac remotiores etiam civitates, invectus fuerat cultus Dianæ. Hæc Dea cum maximæ esset venerationi Magnesiis, duos eorum fluvios hîc ad pedes habet jacentes, Meandrum nempe & Letheum, manibus versus eam expansis quasi auxilium ejus, instar numinis Magne-

gneſiæ tutelaris & faventis, implorantes. Simulacrum ejus pro more cum multis mammis effingitur, unde dicebatur *Multimamma*, *Polymamma*, *πολύμαζος*. De ea loquuntur modò laudatus *Strabo*, *Pauſanias*, aliique, & inter recentiores cum eruditione haud vulgari *Claudius Menetrius in Tractatu de ſimulacro Myſtico Dianæ*, in quo tamen ſilentio prætermittit Victorias, quæ eam palmis & Coronis ornant, & quas in hoc nummo videmus manus conjungere ſupra ejus caput, quaſi imponant coronam turrium, quæ ipſi convenit quatenus eadem eſt cum Cybele, quæ Civitatibus præeſt, eaſque tutas & inexpugnabiles præſtat, quia prima illas cœpit muris cingere, & ab hoſtium incurſibus tutari.

Cre-

Credidere Dianam esse bellicosam, atque ad victorias consequendas potentem, unde tulit titulos ἡγεμονίδ☉ & πολεμάρχυ, hoc est bellatricis & exercituum ductricis, quo nomine venerabantur eam Spartani. Apud Athenienses πολέμαρχ☉ fuit ex præcipuis civibus, is cui omnis belli cura demandabatur. Hi ut victoriam reportarent, solebant etiam vota nuncupare & sacra facere huic Deæ, quod eos fecisse ante victoriam quandam à Persis reportatam apud *Xenophontem* legimus. Antiquissimis quoque temporibus Theseus, post victum hujus Deæ auxilio Asterionem Minois filium virum fortissimum, ipsi templum dicavit. Pariter Megalesii victo Mardonio, & Phocæen-

cæenſes ſuperatis Theſſalis victoriam ac ſalutem ſuam cladem-que hoſtium acceptam retulerunt Dianæ, ut non in uno loco narrat Pauſanias. Unde colligere poſſumus duas Victorias in nummo noſtro expreſſas convenire Dianæ Victrici, quo nomine etiam cernebantur quædam ejus ſtatuæ alatæ.

L·AVREL·VERVS·AVG·ARMENIACVS·IMP·II·TR·P·V·COS·II·

4.

L. Aurel. Verus. Aug. Armeniacus. Imp. II. Tr. P. V. Cos. II. *Lucius Aurelius Verus Augustus, Armeniacus. Imperator Secundùm, Tribunitia Potestate Quinta, Consul Secundùm.* Caput Lucii Veri laureatum.

Hercules juvenili ætate dextra capiti suo lauream coronam imponit, sinistra clavam tenet, pendente ex brachio spolio leonis. Hinc est laurus cui appensa est pharetra, inde ara accensa & laureis ramis pariter ornata.

Cùm hæc nummi hujus pars aversa careat titulo, difficilius est explicare argumentum novum & inusitatum, Herculis nem-

nempe juvenis ſibi coronam imponentis. Attamen cum viderem inſignem hunc nummum Græcum non eſſe ſed Latinum, eum ad Hiſtoriam Romanam pertinere ratus ſum; ideóque hîc quæ ex Antiquitatis Romanæ umbris ad eum illuſtrandum ducere potui adſcribam. Non placet eorum opinio qui credunt hunc eſſe Heroem Aventinum Herculis filium, qui inſtar Patris clavam & pellem leoninam gerebat, & de quo *Virgilius*,

Ipſe pedes tegmen torquens immane leonis
Indutus caput, ita in regia tecta ſubibat,
Terribili impexum ſeta cum dentibus albis,
Horridus Herculeóque humeros innexus amictu.

Si

Si attendamus ad coronam, arborem, & laureos ramos quibus ara ornata est, facile deprehendemus hîc esse statuam Herculis Victoris, & cognomen istud, morémque coronæ capiti suo imponendæ derivari ab antiquissimis Evandri temporibus; & nobis in memoriam revocare victorias Herculis, quando occiso Caco & recuperatis in Aventino bovibus, Aborigines & Arcades ab injuriis istius latronis liberavit.

Narrat *Dionysius Halicarnasseus* hosce populos Herculis virtutem admirabundos, quasi in eo divinitas quædam fuisset, laureas coronas, cum locus lauro abundaret, ipsi imposuisse. *Cæterùm Aborigenes & Pallantini Arcades, ut viderunt Herculem & Caci mortem agno-*

agnoverunt, hunc propter rapinas perosi, illius stupentes speciem, divinum quiddam se videre putabant, & pro magna felicitate habebant exemptos se à latronis injuriis, atque inopes, ramis lauri, cujus in his locis magna erat copia, tam se quàm Herculem coronabant. Scribit etiam *Macrobius in Saturnalibus*, eos qui sacra faciebant ad Aram Maximam sibi caput lauro redimire solitos. *Cùm ad Aram Maximam sola lauro capita, & alia fronde non vinciant.* Nullo modo dubito hîc esse Herculem juvenili facie & imberbi pictum, quandoquidem similes multas ejus imagines in statuis, marmoribus, & gemmis reperimus. Hoc persuadet juvenilis vultus, nam talis est statua Herculis ex metallo in Capitolio, cum corona lau-

lauri Aventinæ, quæ cùm inventa ſit in foro Boario, vel in loco proximo, dubium non eſt quin ſit eadem, vel una ſaltem ex ſtatuis Herculis Victoris, ut legimus in verſibus antiquæ inſcriptionis. Ei templum haud magnum dicatum erat in eodem foro, ſic deſcriptum à *Publio Victore* in Regione Octava Urbis: *Sacellum Pudicitiæ Patritiæ, Herculis Victoris duæ, altera ad Portam Trigeminam, altera in Foro Boario rotunda & parva.* Qua in deſcriptione ſequutus eſt Livium Lib. X. *In ſacello Pudicitiæ Patritiæ, quæ in Foro Boario eſt ad ædem rotundam Herculis.* Itaque in hac nummi noſtri parte averſa, nobis ſupereſt monumentum Herculis Victoris, ſimulque veteris ritûs ſibi laurearum imponendarum, cujus

cujus ſignum eſt arbor ex laureto Aventino, & præterea ara, quæ ad Aram Maximam referri poteſt, quandoquidem eodem lauro eſt ornata. Nunc ut applicetur Lucio Vero imago iſta Herculis Victoris, eâ voluerunt deſignare gloriam hujus Imperatoris quam ſibi pepererat victoriis quibus Armenos ſubjecerat, unde factum ipſi fuerat cognomen *Armeniaci* quod circa caput legitur.

IMP CAES L AVREL COM MODVS GERM SARM
TR POT COS

5.

IMP. CAES. L. AURELIUS. COMMODUS. GERM. SARM. *Imperator Cæsar Lucius Aurelius Commodus, Germanicus, Sarmaticus.* Caput Commodi Cæsaris ætate juvenili.

TR. POT. COS. *Tribunitia Potestate Consul.* Quadriga triumphalis cum Marco Aurelio & Commodo triumphantibus. Præcedit Roma cum Vexillo, & Victoria volans humeris desuper trophæum sustinet.

Hîc se conspicuam præbet effigies Commodi Cæsaris juvenis laureati, corpore & brachiis nudis, chlamyde ex pelle Leonis vel alius feræ confecta pectus obtegente. Hanc credimus esse barbaram vestem quæ dicebatur

Gausape ve l*Gausapa*, quo nomine vocabantur, ut notat *Octavius Ferrarius*, omnes vestes villosæ & hispidæ. Ita ab antiquis Glossis exponitur *Pallium barbaricum*, ubi voce *barbaricum*, apposite ad rem nostram, intelligi putat *Theodorus Marcilius* Interpres *Persii*, Germanicum, quod etiam optimè convenit cum verbis ejusdem Poëtæ Sat. VI. ubi de Caligula, Germanicoque ejus triumpho, hæc habet inter alia.

——— *Missa est à Cæsare laurus*
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, & jam postibus arma,
Jam chlamydes Regum, & lutea Gausapa captis
Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos.

In

In nummis in quibus exprimuntur Germani captivi, conspiciuntur pectore & brachiis nudis cum chlamyde, in qua tamen pellis villosa vel cirrata distincte cerni nequit; sed melius animadvertitur in statuis barbarorum captivorum, qui pellitis vestibus induti sunt, & evidentius quidem in trophæis, non Marii, sed Trajani in Capitolio cum chlamyde pellita, vel Gausape villoso Dacorum, quo utebantur etiam & Parthi & Armenii, unde *Armenium* dicitur à Messala, quem idem laudat *Ferrarius. Armenii Regis spolia Gausape.* In usu etiam fuit inter Germanos, aliud genus pellitæ vestis quæ dicebatur *Rheno*, cujus meminerunt *Cæsar* & *Sallustius*, & cujus egregia de-

 scri-

ſcriptio extat apud *Iſidorum. Rhenones ſunt velamina humerorum, & pectoris uſque ad umbilicum, atque intortis villis adeò hiſpida, ut imbres reſpuant.* Erant veſtes breves & ſine manicis, ut probat Cluverius in ſua Germania antiqua. Videmus ergo in hoc nummo noſtro Commodum juvenem, barbarica Germanorum veſte indutum, pectore & brachiis nudis, tectum duntaxat chlamyde pellita, ſeu Gauſape, ſeu Rheno eſſe dicatur. Hac ratione Romæ admirationem ſibi conciliare volebat cum rediret ad triumphum, oſtendens quanti labores ſibi tolerandi fuiſſent, dum nudo corpore & hiſpida tantùm ac dura veſte velato bellum in Germania gerebat. Quod & feciſſe legitur Anto-

toninus Caracalla, ut videbimus ad nummum VIII.

Ad averfam partem quod attinet, æquè eft animadverfione digna, ac novus & inufitatus capitis adfpectus. In ea pingitur triumphus Marci Aurelii cum filio Commodo. Stat ad dextram Marcus globum, ad finiftram Commodus laureum ramum manu geftans. Præcedit imago Romæ galeatæ alterâ manu vexillum quod humero fuftinet tenens, altera trahens habenas equorum currûs triumphalis; per aërem verò volat Victoria trophæum ex Germanis humero etiam gerens. Cùm Commodus effet Cæfar, & juvenis, comitatus eft patrem in primo bello Germanico, quando Germani fuperato Danubio

Pannoniam, & Provincias Romanas, Italiæ ipsi minantes incursabant, dum Romani rebellionibus Parthorum & Britannorum, & peste quæ Romam ac Italiam vastabat, laborarent. In eos exercitum duxit Marcus Aurelius & memorandam illam ac cœlestem victoriam in agro Quadorum reportavit, ac multis præliis Marcomannos, Sarmatas, Vandalos, Suevos, & omnes ferè Germanos qui vires adversus Romanas suas conjunxerant, debellavit. Hisce victoriis fracti hostes & in fugam conversi, in sylvas & montes, pro more suo, fugerunt: sed cùm Imperator victricia arma, ad ultimum usque septentrionalem Oceanum, illaturus agro esset hostico, Cas-

ſius in Oriente rebellione commotâ, & ſumpto Imperatoris nomine, illum Germaniam deſerere & victoriarum impetum omittere, ut in Syriam ad debellandum ipſum, exercitum transferret, coëgit. Hujus autem morte rebellione ſedatâ; Marcus in Urbem redux, triumphavit de Germanis unà cum filio Commodo, cujus triumphi monumentum extat in hoc nummo. Ita de eo ſcribit *Capitolinus*: *Voluit Marcomanniam provinciam, voluit etiam Sarmatiam facere, & feciſſet, niſi Avidius Caſſius rebellaſſet ſub eodem in Oriente, qui Imperatorem ſe appellavit; Relicto ergo Sarmatico, Marcomannicóque bello, contra Caſſium profectus eſt, ſed Caſſius ſtatim interfectus eſt. Romam ut venit, cum*

Commodo filio suo, quem jam diximus Cæsarem fecerat, triumphavit. Similiter *Eutropius: Bellum Marcomannicum confecit, quod tum Quadi, Vandali, Sarmatæ, Suevi, atque omnis Germania commovit. Multa millia hominum interfecit, ac Pannoniis à servitio liberatis, Romæ rursus cum Commodo Antonino filio suo, quem jam Cæsarem fecerat, triumphavit.* Sed *Lampridius* aliquid amplius ad explicationem aversæ faciei numismatis nostri affert in vita Commodi, dum narrat hunc comitatum esse patrem in primo bello Germanico; quem etiam cùm sequutus esset in Syriam, & Ægyptum ad opprimendum Cassium, Romam reversus unà cum ipso triumphavit: *Et eo tempore quo Cassius à Marco descivit*

vit, profectus est commendatus militibus cum Patre in Syriam, & Ægyptum, & cum eo Romam rediit. Post hæc veniâ legis Annariæ impetratâ COS. est factus, & cum Patre IMPERAT. est appellatus V. Calend Decem. die, Pollione & Apro Coss. & triumphavit cum Patre; nam & hoc Patres decreverunt. Consulatus Pollionis & Apri incidit post annum V. C. DCCCCXXVIII; unde liquet Commodum decimum quartum vel decimum quintum ætatis annum non excessisse tempore triumphi, quod optimè convenit cum facie juvenili quæ in nummo nostro apparet. Videmus etiam in eo notatum primum Commodi Consulatum, quem extra ordinem, & veniâ legis Annariæ impetratâ obti-

nuit; nec duntaxat factum illum esse Consulem & proclamatum Imperatorem, ut in loco laudato docet *Lampridius*, sed etiam à Patre participem factum fuisse Tribunitiæ Potestatis, ex hisce literis: TR. POT. COS. Notatu etiam dignum est in Columna Antoniniana conspici faciem juvenilem Commodi unà cum patre Marco, primo & secundo bello tab. XLII & LXII. ut observavimus in expositione istius Columnæ, quam primi publici juris fecimus eximiè sculptam operâ *Petri Sancti-Bartoli*, cui etiam debemus accuratissimam picturam hujus numismatis & aliorum quorum imagines in hoc libro extant.

6. AYT.

ΑΥ·ΚΑΙ·Μ·ΑΥ
Ρ·Η·ΚΟΜΟΔΟϹ
ΕΠΙϹΤΡ ΠΑΙ
ΠΙΟΥΚ
ΟΙΝ ΟΝ ΟΜΟ
ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ
ΚΑΙΕΦΕϹΙΩΝ

6.

AYT. KAI. M. AYPH. KOMOΔOC. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Commodus.* Caput Commodi juvenis.

EΠI. CTP. Π. ΛIΠIOY. KOINON. OMO. ΠEPΓAMHNΩN. KAI. EΦECIΩN. *Sub Stratego, seu Prætore, P. Lipio Communitas, Concordia Pergamenorum & Ephesiorum.* Sunt duo viri quorum unus dextrâ statuam Æsculapii, alter verò Dianæ Ephesiæ, Pergami & Ephesi Deorum Tutelarium, gerit. Duæ voces inscriptionis KOINON. OMO. hoc est, OMONOIA. *Communitas, Concordia*, in aliis nummis Ephesi & Pergami separatim legun-tur

tur; sed cùm hic conjugantur, videtur prima casu recto legi debere, secunda obliquo, hoc est, Communitas Pergami & Ephesi Concordiæ causâ, quasi nimirum hunc nummum cuderint ut monumentum esset Concordiæ inter ipsos initæ. In aliis nummis harum urbium, stant Diana & Æsculapius, verùm in hoc quod observatu dignum est, manibus eorum signa reverenter admodum & religiosè geruntur, ut suâ auctoritate pacta Concordiæ confirment & sacrosancta reddant. Frequens est in nummis hæc vox O M O-N O I A, ad significandam concordiam inter duas vel plures civitates per Deorum numen juratam, unde non modo Ephesii & Pergameni Deos suos,

Dia-

Dianam & Æsculapium, numismatibus suis insculpi curavere, sed Laodiceni etiam Jovem, Smyrnenses Nemesin, vel Fortunam, Alexandrini Serapidem, & alios Tutelares Deos procuderunt. At notiora nobis sunt fœdera Romanorum, & formula verborum quâ Deos testes fœderum suorum vocabant, & mala imprecabantur iis qui fœdera violaturi essent. Ita apud *Livium* Quintius Cincinnatus Dictator, cum Prænestino exercitu manum conserturus: *Adeste*, inquit, *Dii testes fœderis, & excipite pœnas debitas, simul vobis violatis, nobisque per vestrum Numen deceptis.* Qui mos antiquissimus fuit, & à primis Urbis temporibus, ut liquet ex verbis Fecialis inter

Ro-

Romanos & Albanos fœdus percutientis, qui Jove ut exaudiret ex rupe Tarpeja invocato, *Illis legibus*, ait, *Populus Romanus prior non deficiet, si prior defecerit, publico consilio, dolo malo, tu illo die Populum Romanum sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam.* Ad concordiam hanc Pergamenorum & Ephesiorum referri debere videtur oratio *Aristidis de Concordia*, quam Pergami habuit, & in qua hujus urbis cives, ut deponant dissensiones cum Ephesiis & Smyrnensibus, & cum iis fœdus ineant, hortatur. Controversiæ inter hasce civitates inde oriebantur, quod unaquæque inter Civitates Joniæ & Asiæ primas obtinere vellet, ut fusè ostendit idem Aristides.

Ex viris qui ſtatuas manibus gerunt, alter eſt barbatus & pallio partim denudatus, cum baculo in ſiniſtra, uti pingitur Æſculapius: alter venabulum habet cum ſtatua Dianæ.

ΑΥ ΚΑΙ CΑ Ρ CΕΠ Τ CΕΟΥΗΡΟC ΑΥΓ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ
ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ
ΝΕΩΚΟΡΩΝ

7.

ΑΥ. ΚΑΙCΑΡ. CΕΠΤ. CΕΟΥΗΡΟC ΑΥΓ. *Imperator Cæſar Septimius Severus Auguſtus.* Caput Septimii Severi laureatum, pectore partim armato.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Philadelphia Perinthiorum Neocororum.* Duo templa in honorem Antonini Caracallæ & Getæ fratris ejus. Cernuntur ſupra, duo vaſa cum palmis, quæ reſpiciunt ludos in honorem Caracallæ & Getæ, Perinthi celebratos, qui dicti fuerunt *Philadelphia*, ab amore duorum fratrum, licèt ſe minime amarent, imò contrà maximo odio ſeſe invicem proſequerentur. Credibile eſt hos lu-

ludos eosdem esse qui vocabantur *Actii Pythii* & in honorem Apollinis instituti fuerant, idque colligitur ex nummo ejusdem Severi, quem exhibuit Clarissimus Tristanus, ubi est mulier manibus sustinens hæc duo templa, quæ Concordia esse creditur. Inscriptio eadem est, nisi quod infra legitur AKTIA, hoc modo: ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ AKTIA ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, *Philadelphia Actia Perinthiorum Neocororum*: In ostentationem ejusdem amoris fraterni duorum filiorum Severi, conspicitur tertius nummus Perinthiorum in honorem Getæ cusus, qui ad Antoninum conversus in confirmationem mutui amoris dextram porrigit, ad demonstrandam, potiùs

tiùs quam optarent Perinthii quàm quæ revera eſſet, concordiam fratrum, qui à primis annis à Patre participes Imperii declarati, diſcordiam perpetuam aluerunt, & ſibi invicem inſidias moliti ſunt, cum ſummo Patris, qui eos fruſtra ad concordiam revocare tentavit, dolore. Hinc Perinthii, ſicut ex nummo noſtro apparet, ut obſequium Severo teſtarentur, duo templa filiis ejus dicaverunt, & inſtitutis ſacris certaminibus, dictis *Philadelphiis*, nummiſque ad perpetuam ejus rei memoriam, ut videmus, cuſis, ut ſeſe invicem amarent vota fecere.

ΑΥΤ·Κ·ΜΑΥΡ·CΕΥΗ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC ΑΥΓ.
ΠΕ ΡΙΝ ΘΙ ΩΝ
Β·ΝΕΩΚΟ
ΡΩΝ

8.

AYT. K. M. AYP. CEYH. ANTΩNEINOC AYΓ. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Severus Antoninus Augustus.* Caput Antonini Caracallæ juvenis, pectore armato. In humero sinistro cernitur chlamys pellicea, vel gausape, de quo ad numisma Commodi num. V.

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ B. NEΩKOPΩN. *Perinthiorum bis Neocororum.* Antoninus in Quadrigis triumphalibus alterâ manu sceptrum alterâ lauream gerens. A tergo adstat Victoria coronam in caput Imperatoris tollens. Currum antecedit pegma cum trophæo inter duos captivos, quod quibusdam Arcus triumphalis videri queat; sed credi-

mus nos esse unum ex ferculis, seu feretris, quæ in pompa triumphali circumferri solebant. Itaque hic est monumentum triumphi Antonini Caracallæ, quem ei permisit Septimius Severus propter victoriam ex Parthis, Arabibus, & Adiabenis ab ipso Severo, cum Regiam civitatem Ctesiphontem expugnavit & Artabanum Regem in fugam egit, reportatam. Hinc Perinthii, qui huic Imperatori devotissimi erant, lætitiæ suæ reliquerunt hoc monumentum, quod nobis pompam triumphi Antonini exhibet. Triumphum illum fuisse splendidissimum, præter Arcum Severianum, qui etiamnum superest & sub Capitolio stat, ostendit *Spartianus*, ubi de secunda victoria, quam

ex Parthis reportavit Severus: *Inde in Syriam rediit victor, & Parthicum deferentibus ſibi Patribus triumphum, idcirco recuſavit, quod conſiſtere in curru affectus articulari morbo non poterat, filio ſanè conceſſit triumpharet.* Antoninus ergo loco Severi arthritide laborantis triumphavit. *Tertullianus* qui tum erat Romæ, teſtatur ſe vidiſſe gemmas pretioſiſſimas, quibus ornatus hic fuit triumphus. De bellis hiſce & victoriis Severi multa habet *Epitome Dionis*, ſed præſertim *Herodianus* qui diſtinctius omnia narrat. Unde colligimus primam victoriam Parthicam reportatam fuiſſe poſt mortem Nigri, poſtquam Severus filium Antoninum, tum tredecim annorum, participem Imperii fecit. Se-

cundam reportavit Septimius extinctis morte Albini civilibus discordiis. Ad pompam triumphalem quod attinet in hoc nobili nummo pictam, stat in quadrigis Antoninus cum sceptro & laurea, juxta antiquum morem, & quia qui triumphabat ultimus in pompa, præcedentibus captivis & spoliis, procedebat, videmus hîc ferculum antepositum cum duobus Parthis pileatis & captivis, vinctis à tergo manibus, & trophæum cum armis trunco affixum sustinentibus. Ejus moris exemplum nobis exhibet *Silius Italicus* in descriptione triumphi Scipionis, ubi Syphax pompam præcedit:

Ante Syphax feretro residens captiva premebat

Lumina, & auratæ ſervabant
colla catenæ.

Solitos etiam fuiſſe captivos trophæo vincere, diſcimus ex his *Senecæ* verbis *in Troade*:

Argolici præda triumphi
Subjecta feret colla trophæo.

Feretris portabantur ſtatuæ Regum devictorum, & Provinciarum ſubditarum, cum hoſtium armis ac ſpoliis, ut multis exemplis conſtat. Unum duntaxat afferemus ex Plinio in Panegyrico Trajani: *Videor intueri immanibus auſis Barbarorum onuſta fercula, & ſua quemque facta virtutis manibus ſequentem, mox ipſum ſe ſublimem, inſtantemque curru domitarum gentium.* Quæ verba averſam hanc nummi noſtri faciem egregiè illuſtrant. Et cùm antiquioribus Reipubli-

cæ temporibus à tergo Triumphantis ſtaret Servus publicus, ſeu Carnifex, coronam auream capiti triumphantis impoſitam ſuſtinens, ut ſuperbiam ejus coërceret: Imperatores facti rerum Domini, loco Servi illius, currum ornarunt ſtatua Victoriæ, quam videmus hîc manibus ſublatis lauream ad caput Antonini attollere, quod frequentiſſimè in marmoribus & nummis occurrit. Itaque Perinthii in hoc nummo monumentum reliquerunt triumphi Antonini, & victoriarum Severi, propter beneficia ab eo accepta, cui jam à primo bello quod cum Nigro geſſerat addictiſſimi fuerant. Nimirum poſtquam Severus Nigrum & Albinum fudiſſet, & Byſantium, quò re-

reliquiæ hostium confugerant, pæne diruisset, facta est ista civitas cum omnibus suis juris Perinthiorum, quâ occasione etiam Antiochia Laodiceæ subjecta est. Hinc & quidem meritò Perinthii triumphum Severi celebrarunt, & iterum facti Neocori, statuas erexerunt, atque ludos sacros Actios Pythios, in honorem Septimii & Antonini, celebratum iri decreverunt, quemadmodum in Indice videmus in alio nummo Severi.

ΑΥΤΟΚΡΑΤ. Κ. ΜΑΡΚΟC ΑΥΡ ΑΝΤΩΝΙΝΟC
ΛΑΟΔ
ΠΡΩΤΩΝ. Γ. Ν
ΕΩΚΟΡΩΝ

9.

AYTOKPAT. K. MAPKOC AYP. ANTΩNEINOC. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Antoninus.* Caput Baſſiani Antonini Caracallæ, filii Septimii Severi, pectore lorica armato, cujus medio inſculptum eſt caput Meduſæ.

ΛAOΔ. ΠPΩTΩN Γ. NEΩKOPΩN. *Laodicenſium Primorum ter Neocororum.* Inſcriptio quæ in ora nummi erat planè eſt corroſa, ac proinde legi non poteſt. Fortaſſe in ea erat nomen Prætoris ſub quo cuſus eſt nummus. Antoninus equo inſidens cum milite pedibus ſequente coram ſtatua Palladis.

Ad nomen quod attinet *M. Aurelii Antonini*, quod circa ca-

put Caracallæ legitur, notum est Caracallam eo usum esse in nummis Latinis, & Græcis, quia pater Severus particeps Imperii factus, mutaverat primum ejus nomen quod erat *Bassianus*, & nomen illud ei indiderat in honorem optimi Imperatoris M. Aurelii Antonini, cujus & ipse se filium vocitabat.

Jam si quæramus sensum nobilis hujus nummi, & occasionem ob quam Imperator stat coram signo Palladis, & quidem averso vultu, & manu retrorsum porrecta, haud difficulter votis fruemur. Primò observandum est, hîc describi expeditionem aliquam Antonini, qui equo iter sequente milite conficit, & ad Parthos profici-

ci-

ciſcitur, ut eis bellum inferat, quemadmodum priùs profectus erat, unà cum patre Severo, unde & triumphum obtinuerat, ut liquet ex præcedente Perinthiorum nummo. Poſtea cùm Patri ſucceſſiſſet, rurſus bellum movit adverſus Parthos, & cùm in Syriam perveniſſet, inviſit Laodiceam, quæ ipſi addictiſſima erat, memoriæque ac nomini patris, cujus partes contra Nigrum amplexa fuerat, devotiſſima. Unde manifeſtò colligitur Antoninum auxilium Palladis Laodicenſis rogare, ut ſibi Dea illa in debellandis hoſtibus adſit propitia. Hinc ſtans coram illa, caput & brachium retrò flectit, manu in Parthos porrecta, quaſi Deam orans, ut iis iram, ſibi verò favorem & auxi-

lium in hoftibus Imperio fubjiciendis teftetur. Palladem autem tutelarem fuiffe Laodiceæ conftat ex *Eufebio Lib. IV. de Præpar. Evangelica*, ubi refert fcribere Porphyrium, huic Deæ quotannis Laodiceæ immolatam fuiffe virginem, fed Hadrianum facrificium iftud tanquam barbarum & inhumanum, loco virginis fubftituto ariete, fuftuliffe.

Supereft ut aliquid dicamus de averfæ partis infcriptione, *Laodicenfium Primorum ter Neocororum.* Magnificus eft hîc titulus in honorem Laodicenfium, oftendit enim eos Primatum confequutos cùm tertiùm electi fuiffent Neocori Syriæ. Titulus *Neocororum* folebat tribui præcipuis Civitatibus quæ cu-

ram

ram gerebant sacrarum pomparum & ludorum solennium, qui in honorem Imperatoris celebrabantur, cui etiam templa & statuas dicabant, cujus rei monumenta supersunt in aliis eorumdem Laodicensium nummis. Alioquin *Neocori* seu *Æditui*, qui templa & res sacras curabant, dicebantur. Eximium hoc privilegium consequuti sunt Laodicenses primum à Severo, cùm auditâ fugâ Nigri illico Magistratus ab eo institutos, cæterosque qui ei favebant expulerunt, & Severum Imperatorem proclamarunt. Quod Niger missis Sagittariis & Numidis, qui haud expectato impetu urbem subitò captam diripuerunt & devastarunt, graviter ultus est. Post mortem ve-

rò Nigri, Severus victor rediens, Antiochiæ, quæ ipsi adversata fuerat, omnia privilegia & honores, ac Primatum etiam Syriæ eripuit, quæ omnia tribuit Laodicensibus, uti scribunt Herodianus & alii, prout & in nummo nostro legimus, *Laodicensium Primorum ter Neocororum.* Attamen Antoninus postea Antiochenis condonavit, & antiqua privilegia restituit.

Hinc certò etiam colligimus, inter varias urbes, quæ Laodiceæ nomen tulerunt, hanc de qua nummus noster, esse Laodiceam Syriæ civitatem maritimam.

AYT·K·M·AVPH·ANTΩNINOC
ANTΩNEINIANΩN K
NEΩKOP
ΩN

10.

AYT. K. M. AYPHA. ANTΩNINOC. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Antoninus.* Caput Antonini Caracallæ laureatum, dimidia parte pectoris armatâ, cum manu haſtam humero innixam tenente.

ANTΩNEINIANΩN. K. & infra NEΩKOPΩN. *Antoninianorum Neocororum.* Reliquæ literæ corroſæ legi nequeunt. Eſt Imperator armatus ſeu paludatus, ſtans inter duo vexilla, altera manu haſtam tenens, alterâ coronam, & ad cujus pedes eſt ſcutum. Putamus inſcriptionem corroſam partim ſuppleri hac ratione poſſe: ANTΩNEINIANΩN. TAPCEΩN,

CEΩN. NEΩKOPΩN. *Tarſenſium Antoninianorum. Neocororum.* Exſtat nummus Tarſenſium cuſus in honorem ejuſdem Caracallæ, qui præter cognomen Antonini, habet etiam nomina Severi Patris, & Adriani qui Tarſum beneficiis ornarunt & inſtaurarunt, cujus nummi inſcriptio ſic deſcribitur à Triſtano AΔP. CEOYH. ANTONEIN. MHTP. TAPCOY. *Hadrianæ Severæ Antoninianæ Metropolis Tarſi.* Multi alii cum iiſdem cognominibus & titulis apud Philippum reperiuntur. Ex hiſce nummis diſcimus, Severum & Antoninum ejus filium faviſſe multum civitati Tarſo, quandoquidem eam nominibus ſuis & privilegiis ornarunt, quod credibile eſt inde ortum eſſe, quod hæc

hæc urbs Ciliciæ Metropolis in eorum partibus fuerit, eoſque juverit in bellis, quæ in Oriente adverſus Nigrum geſſerunt, Niger occupatis & munitis Tauri montis faucibus, quæ ſunt inter Ciliciam & Cappadociam, tranſitum Severo præcluſerat, ſed hic eas cepit, & fuſum ac fugatum Nigrum ad mortem, haud procul Antiochiâ, adegit. Videtur itaque iſtius victoriæ monumentum eſſe corona, quam Antoninus paludatus dextrâ gerit; & ipſe Antoninus cum exercitu commoratus eſſe Tarſi, priuſquam in Syriam tranſiret, cujus rei argumentum ſunt vexilla ſeu ſigna militaria terræ ad latera Imperatoris infixa.

AYT·K·M·OΠ·CEOY·MAKPEINOC·ΔIAΔOYMENIANOC
MHTPOΠOΛ KAICAPIAC
NEωKOPOY
ET B

II.

AYT. K. M. OΠ. CEOY. MAKPEINOC. *Imperator Cæsar Marcus Opelius Severus Macrinus.* ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΝΟC. *Diadumenianus.* Duo capita ſeſe invicem reſpicientia, quorum alterum eſt Macrini laureatum, alterum eſt Diadumeniani filii ſine laurea.

MHTPOΠOΛ. KAICAPIAC. NEΩKOPOY. ET. B. *Metropoleos Cæſareæ Neocoræ, anno ſecundo.* Mons ſaxoſus & ſenticoſus, arboribus circumdatus, cum Templo infra montem. Situs excelſi hujus montis, manifeſtò oſtendit, hîc notari Cæſaream Cappadociæ Metropolin ſub monte Argæo ſitam & olim Mazacam dictam, de qua *Plinius, ſub monte Argæo* *Ma-*

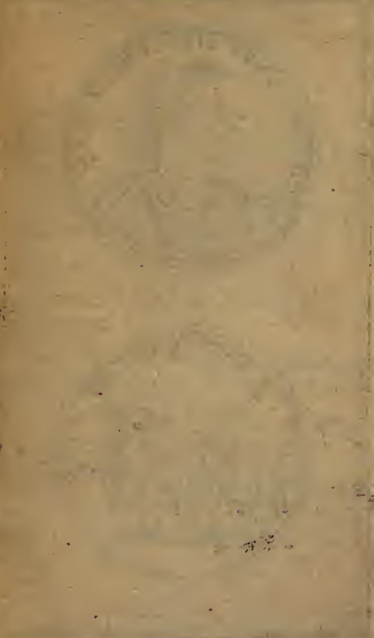
Mazacam quæ nunc Cæsarea nominatur. Eruditè & appositè *Tristanus* in expositione faciei aversæ hujus nummi, probat hanc Urbem esse patriam Macrini, non Cæsaream Mauritaniæ. Hinc Cæsarienses iterum à Macrino titulo Neocororum ornati, Templum ædificarunt, & cuderunt hunc nummum, in memoriam hujus Imperatoris civis sui, & Diadumeniani filii. Mons Argæus sentibus asperrimus hîc circumdatur sylva, quam scribit *Strabo* commodissimam fuisse Cæsareæ, imò & toti Cappadociæ, quæ lignis destituta, ea ex hoc monte petebat: *Cùm enim lignis careat ferè tota Cappadocia, Argæus habet circumpositum nemus, ita ut è proximo lignari praesto sit.* Notatu digna est altitudo hujus montis, cujus apex ferè inacces-

ceſſus eſt; ſubjungit enim idem Geographus, eum perpetua nive tectum eſſe, & ex eo, licet pauci eò pervenire queant, mare Ponticum & Iſſicum proſpici: *Sita eſt Mazaca ſub Argæo monte omnium altiſſimo, & nunquam nivibus ſummitatem deſtitutam habente, ex qua ajunt qui aſcendunt (hi verò ſunt pauci) cerni ſudo aëre ambo maria, Ponticum & Iſſicum.* Narrat præterea *Strabo* in locis Sylvæ circumjacentibus & aliis, ſub herbida ſuperficie ſolum ignes & aquas frigidas celare, non ſine periculo hominum & animalium, quæ illac incedunt. Ideò in hac imagine montis Argæi, & in aliis, quæ in variis nummis cernuntur, eſt expreſſa veluti vorago quædam, quæ videtur eſſe crater à vaporibus

igneis

igneis, quibus gravidum eſt ſolum, apertus, licèt in agris ſylvæ circumjacentibus manifeſtò non erumpant. Ad titulum Metropoleos quod attinet, Cæſaream matrem urbium dictam fuiſſe à Cappadocibus, diſcimus non modò ex *Martiano Capella*, ſed ex *Solino* etiam cujus verba à laudato *Triſtano* allata ſunt: *Mazacam ſub Argæo monte Cappadoces Matrem urbium nominant.* Et quia, ut ſupra notavimus, ad Neocoros pertinebat ædificatio Templorum & celebratio ludorum & certaminum ſacrorum, duo vaſa vel dolia ad latera Templi collocata, hic ſunt ejus rei argumentum, in iis enim ſolebant collocari palmæ victorum præmia, ut & ſupra vidimus ac num. VII.

12. Imi

IMP·GORDIANVS·PIVS·FELIX AVG

AEQVITAS AVGVSTI

12.

IMP. GORDIANUS. PIUS. FELIX. AUG. *Imperator Gordianus, pius, felix, Augustus.* Caput Gordiani juvenis laureatum, pectore armato, manu hastam humero innixam tenentis.

AEQUITAS AUGUSTI. Tres Monetæ.

Nummus hic in facie adversa imaginem habet juvenis Imperatoris, cujus thoraci insculpta est pugna, & victoria quam de Persis & Rege Sapore reportavit, de qua ad sequentem nummum. Cernitur in hac imagine Gordianus ipse, equo insidens & hastâ premens hostes, eósque humi afflictos calcans. Hoc Heroicum ornamentum in Tho-

race rariſſimum eſt, ſolebat enim potiùs clypeis inſculpi, juxta Poëtarum deſcriptiones, qui Heroum ſuorum facta ipſorum clypeis inſculpta fuiſſe oſtendunt. Itaque hic in facie adverſa eſt, quod in averſâ eſſe deberet, ubi ſunt tantùm tres Monetæ.

Hæ hîc in uſitata formâ apparent, cum libra, cornu copiæ & cumulis nummorum aureorum, argenteorum & æreorum qui ad eorum pedes conſpiciuntur. In aliis nummis legitur: *Moneta Auguſti*, ſed hic eſt *Æquitas Auguſti*, quaſi Æquitas & Dea Moneta ſit una atque eadem, propter juſtum pondus quod requiritur in nummis. Æquitas non tantùm conſideratur ut comes Juſtitiæ, quaſi

præ-

præmiis duntaxat & pœnis præſit, ſed inſtar Deæ, quæ iis omnibus præeſt, in quibus æqualitas requiritur. Sic etiam finxerunt in Zodiaco Virginem eſſe cum Libra, ut denotarent hanc adæquare noctes diebus, juxta illud Manilii,

Æquato tum Libra die cum tempore noctis.

ΑΥΤ·Κ·Μ·ΑΝΤ·ΓΟΡΔΙΑΝΟϹ·ΑΥΓ

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΙΩΝΩΝ ΝΕΟΚΟΡ
ΩΝ

13.

AYT. K. M. ANT. ΓΟΡΔΙΑΝΟϹ. AYΓ. *Imperator Cæsar Marcus Antoninus Gordianus Augustus.* Caput Marci Antonini Gordiani junioris, filii M. Antonini Gordiani, qui Africanus dictus est, coronatum lauro, cum pectore armato.

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ. ΙΩΝΩΝ. ΝΕΟΚΟΡΩΝ. *Perinthiorum Jonum Neocororum.* Serapis & Dea Concordia ad aram stant. Pingitur Deus Serapis eâ formâ quam illi tribuunt Ægyptii, cum modio seu calatho capiti imposito, quod Symbolum est fertilitatis. Erat Deus tutelaris Perinthiorum, ut ex aliis eorum nummis liquet; sed dignum est

notatu in hac averſâ nummi noſtri facie, quod ſiniſtrâ haſtam ſeu ſceptrum, dextrâ verò ſublatâ coronam gerat. Hoc videtur denotare victoriam, quam Gordianus, favente hoc numine, de Perſis & Sapore Rege, qui per civiles diſcordias, provincias Romanas ingreſſi fuerant, & Italiam ipſam terruerant, reportavit. Gordianus aperto Romæ Jani templo iis bellum intulit, commiſſo exercitu fidei & fortitudini Miſithei ſoceri, Præfecti Prætorii, ac viri rei militaris peritiſſimi. Primum in Moeſia Imperator Perſas fudit, atque ex Thracia expulit. Tum recuperatâ Antiochia, in Meſopotamiam & Aſſyriam magnis itineribus contendit, ubi

Carras

Carras & Niſibin, præcipuas civitates, Perſis jam ſubditas, Imperio Romano vindicavit. Itaque liberatâ Thracia, in qua erat Perinthus, & hoſtibus, qui tanto terrori fuerant, intra fines ſuos coërcitis, in publicæ lætitiæ monumentum, ob tam nobilem victoriam cuſus eſt hic nummus. Nec dubium quin victor Imperator, penetraturus fuiſſet Cteſiphontem uſque, Regiam Parthorum Principum, niſi inſidiis Philippi è medio ſublatus eſſet. Perinthii hoc monumento ſignificare voluerunt auxilium Dei ſui Serapidis, qui ipſorum ſacrificiis Imperatori conciliatus, victoriam ei de Sapore tribuerat, ideóque Deum coronam manu gerentem, quaſi Victoriæ datorem & conſer-

vatorem pingunt, unde & dicebatur *Servator & Invictus.*

Concordia in omnibus nummis Romanis pingitur cum patera & cornu copiæ præ manibus, & respicere potest concordiam exercituum sub bono Imperatore Gordiano, & fidâ Misithei operâ.

Inscriptio *Perinthiorum Jonum*, nummum hunc rarum & quantivis pretii reddit: nam apud nullum Geographum aut scriptorem fit ulla distinctio Perinthiorum. Unius duntaxat meminerunt Perinthi civitatis, non Joniæ, sed Thraciæ atque ad Propontidem sitæ, quæ primum Mygdonia, deinde Heraclea dicta est, cùm hinc discamus nihilominus eam ex Joniâ ortum duxisse. Ad hujus rei expli-

plicationem conjecturam aliquam nobis suppeditat *Strabo*, dum Lib. VIII. non solum Regionem, quæ pars est Asiæ minoris dictam Joniam, sed primum Atticam & Peloponnesum Joniæ nomen tulisse ab Jone Deucalionis filio; qui Jon, Eumolpo & Thracibus debellatis, ab Atheniensibus suæ Reipublicæ præfectus est. Unde conjicere est, aliquam Coloniam ab Jone victore missam esse in Thraciam, uti solebant post reportatas victorias, & colonos Jonas condidisse civitatem Perinthum, aut saltem sedem in ea posuisse. Conjecturam hanc firmiorem reddit Strabo Lib. VII. ubi ait Homero ignotam fuisse Paphlagoniam maritimam, quia ejus tempore mare

iſtud erat inacceſſum tum propter inclementiam cæli frigidioris, tum propter crudelitatem accolarum, ſed tandem Jonum commerciis apertum fuiſſe, ita ut ſine periculo adiretur, & occurrerent etiam circa illud civitates ab Jonibus conditæ. Itaque mare illud quod prius Ἄξενον, id eſt, *inhoſpitale* dicebatur, poſtea dictum fuit Εὔξενον, id eſt, hoſpitibus apertum. Unde colligo neceſſe fuiſſe, Jonas priusquàm ad Pontum Euxinum pervenirent, Helleſpontum, deinde Propontidem, ad cujus ſiniſtram partem ſita eſt Perinthus Jonum civitas, tranſnavigare. Hæc urbs, quæ ſola ita vocabatur, poſterioribus temporibus Imperii Romani dicta eſt *Heraclea*, cùm obti-

nuiſſet

nuisset à Severo primatum & omnia privilegia Byzantinis erepta, ut supra notavimus ad nummum Caracallæ. Et licèt Byzantinis restituta fuissent privilegia & primatus, attamen in rebus sacris Metropolitanus Perinthius semper retinuit, & etiamnum conservat jus ordinandi Patriarchæ Constantinopolitani, ut scribunt *Zonaras* & *Balsamon* ad Can. 3. Concilii Constantinop. *Zonaræ* hæc sunt verba: *Erat siquidem Urbs antiqua Byzantium, quæ suis legibus usa est. Severo autem Romanorum Imperatore, per Romanos obsessa & bellum per triennium passa, tandem rerum necessariarum inopiâ laborantibus capta est, & mœnia quidem ejus solo æquata, juráque civilia ablata, & ipsa Perinthiis subjecta fuit. Est ve-*

rò Perinthus, quæ alio nomine Heraclea, atque hinc Heracleensi Antistiti Patriarchæ ordinatio attribuitur, ut per quem Episcopo Byzantino manus sunt impositæ. *Balsamon* ad eundem Can. *Ipsa quidem urbs Byzantina Archiepiscopi*, inquit, *honorem non habebat, sed ab Heracleæ Metropolitano Episcopus aliquando in ipsa ordinabatur .... Scribitur enim quod etiamsi esset Byzantium civitas, quæ per se regeretur, à Severo tamen Romanorum Imperatore obsessa est, & Perinthiis subjecta est. Est autem Perinthus Heraclea.* Ex hisce apparet, Perinthum nullo modo esse quæ hodie *Pera* dicitur, vel *Galata*, ut putant *Volaterranus* & alii, quandoquidem Pera non est sita ad Propontidem, sed è regione Byzantii vel Constantinopoleos, à

qua

qua tantùm angusto Bosphori Thracii freto separatur, & cujus est veluti suburbium, cùm nec Episcopum nec Metropolitanum habeat. Sed Heraclea, quæ prius dicebatur Perinthus, sita est ad Propontidem, & habet etiamnum Episcopum ac Metropolitanum, qui hodie etiam jus habet consecrandi Patriarchæ Constantinopolitani. *Ferrarius* in *Theatro* sive *Lexico Geographico* affirmat similiter, Perinthum eandem esse cum Heraclea ad Propontidem sita, quæ Byzantio sexaginta milliaribus distat, cùm Pera sita sit ad Bosphorum Thracium, è regione Byzantii, quasi pars ejus, uti jam diximus. Idem *Ferrarius* putat Peram esse antiquam Sycam Strabonis, aliter vocatam

Ga-

Galatam, quam Latini, ac præſertim Genuenſes tenuerunt ab Anno MCCLXII. acceptam à Mahomete II. cum Conſtantinopolis capta eſt.

14. Con-

CONCORDIA AVGVSTORVM
ADVENTVS AVGG

14.

CONCORDIA AUGUSTORUM. Duo capita Imperatorum Philipporum, Patris & Filii, ſe invicem reſpicientia; Patris laureati ad ſiniſtram, Filii ad dextram ſine laurea.

ADVENTUS AUGG. *Adventus Auguſtorum.* Tres viri equitantes, manu dextra porrectâ, caduceatorum more. Jacent ad eorum pedes duo capitivi, ſequentibus à tergo quinque militibus, cum tribus cohortium ſignis. Præcedit Victoria lauream & palmam gerens, quam ſequitur unus ex iiſdem militibus palmeum ramum ad caput Imperatoris, in ſignum victoriæ & triumphi, attollens. Duo ex tribus

bus hisce equitibus sunt sine dubio ambo Philippi, ad quos titulus *Augustorum* pertinet, tertius potest esse Lucius Priscus, Philippi frater, Syriæ ab eo præfectus. Morte Gordiani Philippus occupato Imperio, ita festinavit Romam redire, ut cum Sapore Persarum Rege pacem ignominiosis Populo Romano legibus iniverit, concessis nimirum duabus provinciis Assyriâ & Mesopotamia. Hinc cum primùm Romam venit parum lætè exceptus est, cum pro tanta jactura, victo jam ac fugato Sapore à Misitheo sub imperio Gordiani, triumphus expectaretur. Igitur pudore commotus Philippus, bellum Persis intulit, & tantum terrorem Sapori incussit, ut sine contro-

ver-

versia, uti auctor est Pomponius Lætus, duas istas provincias restituerit. Redeunte Romam Imperatore, unà cum filio & fratre Syriæ præfecto, inter plausus ob victoriam & felicem adventum, cusus est hic nummus, in quo tres Philippi equis insidentes conspiciuntur.

In omnibus numismatibus, in quibus est vox *Adventus*, sive cusæ sint propter adventum in Urbem, aut in Provinciam aliquam, aut ad exercitum, Imperator eodem modo conspicitur manu protensâ, securitatem, pacem & salutem nuntians, quod observare est præsertim in nummis Adriani. Eo gestu effecta erat statua equestris Domitiani, cùm ex Germania rediit, ut discimus ex Statii descrip-

ſcriptione. Eum quoque geſtum refert ſtatua M. Aurelii, quæ ipſi erecta fuit, cùm Marcomannorum, Quadorum & Sarmatarum victor rediit, quæque hodie in Capitolio cernitur. Nimirum hoc ſolebat obſervari in ſtatuis Regum & Principum, qui præſentiâ ſua populis ſuis ſecuritatem ac felicitatem afferebant. Eſt aliqua difficultas in explicatione equitis, qui eſt ad latus dextrum, neque enim ſatis diſtinctè cerni poteſt, unde videtur quibuſdam eſſe capite velato & veſte diffuſa, atque Otacillam uxorem Philippi, quæ virum & filium in expeditione Perſica comitata erat, referre; quam in conjecturam non deſunt argumenta; ſed ſequuti ſumus proba-

babiliorem opinionem, quæ Priſcum eſſe contendit, ſi quid certius deprehendi queat, amplexuri, quandoquidem in hoc nummo, licèt integro, ſingulæ perſonæ non ſatis diſtinctè apparent. Priſci autem Zozimus & Aurelius Victor meminerunt.

15. Con-

CONCORDIA AVGVSTORVM

P. M. TR. P. III . COS.

15.

CONCORDIA AUGUSTORUM. *Concordia Augustorum.* Tria capita, duo conjuncta, Philippi scilicet & Otacillæ, Philippi filii caput respicientia.

P. M. TR. III. COS. *Pontifex Maximus Tribunitia potestate Tertiâ Consul.* Dolendum est tam egregium nummum ita ferrugine corrosum fuisse, ut integræ figuræ cerni nequeant. Attamen magnifica adhuc imago cernitur insignis largitionis Philippi in celebratione novi seculi. *Octavius Strada* exhibet numisma alius maximi moduli ejusdem Imperatoris, in cujus facie aversa deprehenduntur, ut in hoc nostro, tres

viri togati ſedentes, & tres alii ſimiles è regione, in medio quorum ambo Philippi pater & filius in ſublimiori ſuggeſtu ſedent. Ulterius eſt populus, Viri nempe, Mulieres & pueri, qui concurrunt ad accipiendum Congiarium, quod expreſſum eſt in viro quodam qui teſſeram tenet. Literæ vero ambientes ſunt: P. M. Tr. P. III. Cos. II. PP. Sunt tamen hic duæ figuræ ante alias, quæ exprimunt duos milites Prætorianos, ex Imperatoris cuſtodia. Novum ſæculum, ſeu annus milleſimus ab Urbe Condita, ab Imperatore celebratus eſt ludis ſæcularibus, in quibus præter pompam ſpectaculorum & ſacrificiorum, Congiarium populo dari, & magna liberalitas in eum exerceri ſo-

ſolebat. Reperiuntur alia Philipporum amborum numiſmata, in quibus cernuntur monumenta Congiarii populo dati, quod notatur III. Conſulatu Philippi patris, qui in quartum annum imperii ejus incidit, quo ſæculares ludos & milleſimum Romæ natalem celebravit. Sed dubium eſſe poteſt, an hic nummus cuſus fuerit anno milleſimo ab Urbe Condita, quia notatur Tribunitiâ Poteſtate Tertia, ac proinde tertio, non quarto anno Philippi, quo fuit tertium Conſul, & annum milleſimum celebravit. Unde quis poſſet colligere hunc nummum, & alium de quo *Strada*, anno antea cuſos fuiſſe, ac proinde ad milleſimum non pertinere. Verum hæc objectio ſolvitur au-

toritate *Baronii*, qui merito observat, millesimum annum non debere numerari à Calendis Januarii, sed à die natali Romæ, hoc est, Palilibus, seu XI. Calend. Majas, quæ dies in 21 Aprilis incidit. Itaque Millesimus annus ex duobus annis partem aliquam trahit, & præcedenti initium ducens sequente demum terminatur, ac proinde incidit in secundum & tertium Consulatum Philippi, hoc est, tertium & quartum ejus Imperii annum. Ita *Baronius* ad A. C. CCXLIX. *Quod verò in antiquis nummis* Sæculares Augg. *notati inveniuntur Consulatu patris Philippi* III. *filii verò* II. *qui contigerunt sequenti anno, ea ratione accidisse putatur quòd annos, qui ab V. C. consueve-*
ra

rant numerari, non à Cal. Jan. Romani auſpicabantur, ſed à Natali Urbis, ipſis Palilibus, nempe XI. *Cal. Maji, ſicque hoc anno Urbis milleſimus inchoatus, ſequenti anno, die* 21. *Aprilis, fuerit abſolutus, complexúſque fuerit Conſulatum Philippi ſecundum & tertium.* In noſtro porrò numiſmate conſpiciuntur præterea cancelli, quibus populus in ampliſſimo ſpatio, feſto ejuſmodi die continebatur, qua re deſcribi videtur Campus Martius, ubi celebrari ſolebant ſæculares ludi, juxta Caſſiodorum & Zozimum.

ΑΥΤ·Κ·Μ·ΙΟΥΛ·ΦΙΛΙΠΠΟϹ·ΑΥΓ·
ЄΠΙ·Μ·ΑΥΡ·ΑΛЄΞΑΝΔΡΟΥ
B
ΓЄΛ·ΑΡΧΙ·ΑΠΑ
ΜЄΟΝ

16.

ΑΥΤ. Κ. Μ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ. ΑΥΓ. *Imperator Cæſar Marcus Julius Philippus Auguſtus.* Caput Philippi filii vultu juvenili.

ΕΠΙ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Β. ΒΕΛ. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. Ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου Ἀλεξάνδρου, δεύτερον βελτίστου Ἀρχιερέως Ἀπαμέων. *Sub Marco Aurelio Alexandro ſecundùm præſtantiſſimo Pontifice Apamenſium. Octavius Falconerius*, quem recens amiſſum deflent adhuc optima Studia atque Humaniores Literæ, in erudita ſua Diſſertatione *de nummo Apamenſi*, interpretatur in hac facie averſa literas ΒΕΛ. hoc eſt βελτίστου, *optimo ſeu potiùs*

præstantissimo. Hoc numisma, quod unicum est, ab eo recensetur inter alios nobiles nummos Excellentissimi *D. Augustini Chigi, Principis Farnesii.* In eo exprimitur Leo ante thyrsum, supra quem collocata est seu cista sacra, seu arca Eurypili, de qua *Pausanias*, cui inclusum erat simulacrum Bacchi, ut putat idem *Falconerius*; utraque enim pertinebat ad mysteria Bacchi, quæ eadem erant cum mysteriis Cybeles vel Rheæ, quæ hîc sub figura Leonis pingitur, quomodo adorabatur præsertim in Phrygia. Non liquet, an hîc significetur Apamea Phrygiæ vel Syriæ, cùm utraque inter ejus nominis civitates celebris esset, licèt idem Falconerius respici putet Apameam Syriæ, pro-

propter vicinitatem Hierapolis, ubi erat Deæ Syriæ ſeu Cybeles templum celeberrimum. Leo licèt proprius Cybeles, ipſi tamen communis erat cum Baccho, quem educaverat, & docuerat conſcendere Leones, & currui conjungere, ut docet *Nonnus* in Dionyſiacis; præterquam quòd Bacchus ſæpius formam Leonis aſſumſit, non tantùm quando coactus fuit ſeſe adverſus Piratas defendere, ſed etiam quando in Gigantes pro Jove pugnavit. Ideôque in pompa Bacchi, quam deſcribit *Calliſtratus Rhodius* apud Athenæum, inter alia memorabilia, ad myſteria hujus Dei pertinentia, ducebantur viginti quatuor magni Leones.

MARCIA OTACIL SEVERA AVG
TEMPORVM FELICITAS

17.

MARCIA. OTACIL. SEVERA. AUG. *Marcia Otacilla Severa Augusta.* Caput Marciæ Otacillæ uxoris Philippi.

TEMPORUM. FELICITAS. Otacilla sedens in throno inter duas statuas, unam Pacis, alteram salutis, cum duobus liberis ad eam conversis & manus porrigentibus.

Duos pueros qui hîc apparent, esse duos liberos Otacillæ & Philippi, iisque Felicitatem temporum designari, credibile est. Similes inscriptiones eodem sensu leguntur in aliis nummis, & præsertim utriusque Faustinæ: TEMPORUM. FELICITAS: SÆCULI. FE-

LICITAS. adjectis gemellis ac prole imperiali, ad designandam felicitatem ac firmitatem Imperii, quæ nititur filiis, patri successuris. Eodem honore Otacillam, Imperium & Augustæ titulum adeptam, prosequi voluerunt. Cernitur hîc velo & habitu Pudicitiæ ornata, throno insidens, ac conversa ad puerum sinistræ adstantem, cujus caput manu demulcet. Ad dextram stat puella, quæ unà cum fratre matrem intuetur, & ad eam palmas tendit. Duos liberos sustulit Philippus ex Otacilla. Alter patri cognominis *Marcus Julius Philippus* dictus est, Augustus creatus, & in societatem Imperii à patre adscitus, quod optime convenit cum puerili ætate, in qua in

hac

hac nummi noſtri parte averſa expreſſus eſt, quandoquidem, uti ſcribit *S. Aurelius Victor*, interfecto Patre, Romæ duodecennis trucidatus eſt, poſtquam per quinque annos conſors Imperii fuiſſet: adeò ut, cùm Pater Imperium invaſit, puer eſſet, ſeptem annos natus. Alter ex liberis Philippi fuit filia, de qua nihil extat memoriæ proditum, niſi eam matrimonio conjunctam fuiſſe Severiano, cui Philippus, ſibi Romæ eâ affinitate conjuncto, regendos tradidit exercitus Myſiæ & Macedoniæ, ut refert *Zozimus*: *Ubi Romam veniſſet Senatu ſibi conciliato, Magiſtratus ampliſſimos ſibi conjunctiſſimis tradidit. Itaque Priſcum fratrem Syriacis exercitibus præfecit, Severiano genero Myſiæ Macedoniæ-*

que copiis traditis. Hoc persuadet, præclarum hoc numisma, sub initium imperii Philippi, in honorem Uxoris & Liberorum cusum fuisse, ut ad eos amandos impellerentur Senatus & Populus Romanus, (qui junioris Gordiani mortem ægrè tulerant) quasi in iis sita essent Pax & salus Publica, unde pendet Felicitas Temporum. Itaque Otacilla conversa est ad Filium, quasi sorore minorem, quam verisimile est locatam fuisse initio Imperii Patris; alioquin cogeremur agnoscere, fuisse aliam Severi filiam, natu majorem, quam duxit Severianus. Ista efficiunt ut malimus *felicitatem temporum* referre ad duos Imperatoris liberos, quàm hoc monumentum explicare de alimen-

mentis populo exhibitis, aut *alimentariis pueris*, quorum monumentis ineſt titulus PIETAS aut ALIMENTA.

18. IMP.

IMP·GALLVS·AVG·IMP·VOLVSIANVS AVG
ADVENTVS AVGG

18.

IMP. GALLUS. AUG. IMP. VOLUSIANUS. AUG. *Imperator Gallus Auguſtus, Imperator Voluſianus Auguſtus.* Duo capita alterum Treboniani Galli patris ad dextram, alterum Caji Vibii Voluſiani filii, ſeſe invicem adſpicientia & laureata, pectore paludamento armato.

ADVENTUS. AUGG. Duo equites pariter armati & paludati. Qui præcedit & haſtam tranſverſam gerit, eſt Gallus; alter, qui haſtam inſtar ſceptri geſtat, Voluſianus. Hoc numiſma cuſum fuit Romæ, cum urbem ingreſſus eſt Gallus cum filio, quem participem Imperii & Auguſtum declaravit.

vit. Trajano Decio oppreſſo & interfecto, cum Quinto Erennio filio, in bello, quod cum Gothis & Scythis gerebat, Gallus, qui præerat Legioni in finibus Myſiæ, domino parum fidus, pacem inivit cum Barbaris, atque à Legione ſua, & à militibus qui ad eum confugerant ex inſula Meninga, vel Giaba, prout in Epitome *Aurelii Victoris* legitur, Imperator electus eſt. A *Sebaſtiano Erizzo* aliud numiſma majoris moduli eorumdem Imperatorum affertur, cum iiſdem vultibus, ſed deficientibus literis, legitur enim duntaxat *Gallus Aug.* licet averſa pars ornata ſit Victoriâ & duobus militibus, quæ in nummo noſtro non ſunt. Sed adeò integer eſt noſter, & utrin-

utrinque tam diligenter cuſus, ut figurarum exilitas non obſtet, quominus utriusque Imperatoris equitantis facies, oculis agnoſci queat.

LIC·COR·SAL·VALERIANVS·N·CAES
PRINCIPI IVVENTVTIS

19.

LIC. COR. SAL. VALERIANUS N. CÆS. *Licinius Cornelius Saloninus Valerianus Nobilis Cæſar.* Caput Cornelii Salonini Valeriani, filii Gallieni & Saloninæ, nepotis Valeriani.

PRINCIPI. JUVENTUTIS. Juvenis Saloninus armatus & paludatus cum haſta, & mundi globo in manu; quæ inſignia Imperii optimè conveniunt cum titulo Cæſaris & Principis Juventutis. Iſta enim oſtendunt deſignatum fuiſſe Succeſſorem Imperatoris, juxta mentem Auguſti, qui primus Cajum & Lucium Cæſarem titulo *Principum Juventutis* inſignivit, ut narrat Tacitus, & oſtendunt ejus

jus nummi. Inter marmorum inſcriptiones reperitur ſequens ejuſdem Salonini, quæ habet utrumque numiſmatis noſtri titulum,

P. Licinio. Salonino.

Valeriano.

Nob. Cæs. Prin. Juven.

Valeriani. Aug. Nepoti.

Gallieni. Et. Saloninæ.

Aug. Filio.

Mater. Pientissima.

Quæ ad pedes juvenis Imperatoris ſedet, eſt mulier barbara captiva, quæ deſignat victoriam aliquam in bellis cum Germanis, Gothis, & Sarmatis, reportatam à patre Gallieno vel

vel ejus legatis, cujus honoris, cum aliis Imperii prærogativis, particeps factus eſt filius. Hæc facies averſa, licet aliis Salonini nummis communis, attamen propter raritatem numiſmatis majoris formæ cui ineſt, & quod integrum conſervatum ſit, à nobis inter raras eſt relata.

IMP.P.PROBV S.P.F.AVG
MONETA.AVG

20.

IMp. Probus. P. F. Aug. *Imperator Probus, Pius, Felix, Auguſtus.* Caput Probi laureatum, pectore armato, cum haſta tranſverſa & clypeo, in quo ſculptus eſt Imperator equitans, præcedente Victoriâ & ſequente milite.

Moneta Aug. *Moneta Auguſti.* Primus qui in nummis ſuis curavit pingi Monetam, quantùm quidem colligere potuimus, eſt Domitianus, additis Libris & Cornu copiæ cum titulo Moneta Augusti. A Commodo non unam duntaxat Monetam ſed tres pinxerunt, cum eodem habitu & eodem titulo, & cum tribus cumulis

 num-

nummorum, quibus designantur metalla auri, argenti, & æris, quibus Monetæ præerant. A temporibus Gallieni & infra, imagines trium harum Monetarum in nummis adeò frequentes fuerunt, ut dum occupant locum, cui egregia facinora insculpi solebant, pretium & raritatem aversarum numismatum frontium minuerint. Verùm aliquatenus reparatur hoc damnum in iis nummis, in quibus, licet in aversa facie tres sint Monetæ, sculptum est monumentum aliquod facti cujuspiam, in eodem latere, in quo est caput; quod factum est, thoraces & clypeos, ad imitationem antiquorum Heroum, variis sculpturis ornando. Antea recensuimus numisma Gordiani, quod

eâ ratione pugnam cum Persis & Rege Sapore, ac victoriam de iis reportatam, in Imperatoris thorace sculptam refert. Nunc occurrit alter hic nummus qui Probi est, & in scuto Imperatoris ipsum exprimit equitantem, dextrâ protensâ, præcedente Victoriâ cum laurea, sequente verò milite cum trophæo seu signo militari. Hoc designatur nobilis hujus Augusti, post magnas & insignes victorias, in Urbem adventus, adeò ut nihil hîc desit, præter titulum *Adventus Augusti.* Hic Heros Romam reversus, extinctis Tyrannorum factionibus, de omnibus Barbaris, qui ab Aureliano Imperium Romanum undique versus invaserant, triumphavit, cùm soli super-

essent Parthi domandi, qui jam ferocitate amissâ in ordinem redacti fuerant. In alio majoris etiam formæ numismate, in lucem emisso ab Eruditissimo *Carolo Patino*, occurrit monumentum triumphi hujus Imperatoris, clypeo ejus insculptum, ut in hoc nostro; & in alio, ipse Probus sedens, adstante à tergo victoria, & uno ex Regibus, quos multos devicit, in genua coram ipso procumbente.

IMP·C·M·AVR·VAL·MAXIMIANVS AVG.
MONETA. IOVI·ET HERCVLI AVGG

21.

IMP. C. M. AUR. VALER. MAXIMIANUS. AUG. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Valerius Maximianus Auguſtus.* Caput Maximiani laureatum, pectore armato & paludato.

JOVI. ET. HERCULI. ſupra; infra verò MONETA. AUGG. Dea Moneta, pro more cum libra & cornucopiæ inter Jovem & Herculem. Sunt hîc duæ inſcriptiones, & duarum rerum monumenta in unum nummum collecta, Moneta nempe, & Jupiter atque Hercules. Sic in aliis numiſmatibus ejuſdem Maximiani, ut & Diocletiani, ſeparatim reperimus Jovem & Herculem; & Deam Monetam cum iiſdem titulis SACR. MONET. AUGG.

& Jovi. Conser. Augg. Herculi. Con. Augg. *Sacra Moneta Augustorum*, & *Jovi Conservatori Augustorum. Herculi Conservatori Augustorum.* In nummo nostro subintelligitur Epithetum conservatoris: *Jovi & Herculi Conservatoribus Augustorum*; credebant enim hi Imperatores, se ab omni malo incolumes à Diis istis servari. Ab iisdem cognomina sibi fecerunt, alter *Jovii*, alter *Herculei*, altaribus & templis iisdem dicatis, ut instaurarent ac extollerent cultum Ethnicum, & Christianismum, qui tum longè ac latè sparsus erat, opprimerent. Ideò ab Ethnicis laudibus in cœlum extollebantur, ut patet ex *Mammertini Panegyrico* ad Maximianum: *Nam primùm*

mùm omnium, inquit, *quanta veſtra erga Deos eſt pietas? quot aris, templis, ſimulacris, donariis, veſtris denique nominibus aſcriptis, adjunctis imaginibus ornaſtis, ſanctioneſque feciſtis exemplo veſtræ venerationis.* Eumenius occaſionem ſumit iis adulandi propter cognomina Jovii & Herculei. *Et ſane præter uſum*, inquit, *curámque Reipublicæ, etiam illa Jovis & Herculis cognata majeſtas in Jovio, Herculióque Principibus totius Mundi cæleſtium rerum ſimilitudinem requirebat.* Quaſi Diocletianus imitari voluiſſet ſuum Jovem, eligendo etiam in filium ſuum Herculem, adoptato Maximiano. Ideóque etiam habemus nobilem alium nummum Diocletiani, majoris formæ, in quo templum eſt Jovis Custodis.

 22. Con-

CONSTANTI NVS MAX AVG
GLORIA SAE CVLI VIR TVS CAES
P R

22.

CONSTANTINUS. MAX. AUG. *Constantinus Maximus Augustus.* Caput Constantini Maximi cum Diademate & laurea gemmis distincta.

GLORIA. SÆCULI. VIRTUS. CÆSS. *Gloria sæculi virtus Cæsarum.* Constantinus armis insidens, nudâ superioris corporis parte, juxta morem Heroum, sinistrâ hastæ innititur, dextrâ gerit globum mundi, supra quem est Phœnix. Coram ipso stat juvenis, trophæum humero innixum alterâ manu tenens, alterâ verò Constantinum juvans in globo & ave sustinendis. Hæc imago pulcherrima & magnificentissima est, & de-

notat gloriam ſæculi hujus Imperatoris, & felicitatem temporis illius, quo imperium Romanum inſtar Phœnicis renovatum ab eo eſt, & priſtino ſplendore ex victoriis, quas de Barbaris & Tyrannorum factionibus, quibus Roma, Italia & Provinciæ infeſtabantur, donatum. Hoc nummo continetur, primâ inſcriptionis parte, GLORIA SÆCULI; quod exprimitur in alio Conſtantini hiſce vocibus, REPARATIO SÆCULI; unde *Porphyrius Optatianus*, in laudibus hujus Imperatoris, eum vocat Inſtauratorem ſæculi aurei:

Aurea perpetuò reſtaurans Sæcula mundo.

Ad alteram partem inſcriptionis quod attinet, VIRTUS CÆSS.

C æ s s. quamvis debeat referri ad Crispum & Constantinum juniorem, ambos Cæsares, & filios Constantini Maximi, attamen omnis laus debetur Crispo, quem videmus redeuntem victorem Barbarorum, cum spoliis Francorum & Germanorum, firmatis paternis victoriis, in Galliis & aliis Provinciis remotioribus. Ejus enim adventus exprimitur in hac nummi nostri parte aversa, ubi ad patrem accedit cum trophæo humeris innixo, eique suppetias fert, suppositâ manu, in sustinendo orbis terrarum onere. Hîc etiam ad testandam lætitiam publicam, & gloriam felicis istius sæculi, legitur V i r t u s C æ s s. Laudis etiam hujus facto participe Constantino Crispi fra-

tre, quod factum videtur cum Quinquennalia Vota nuncuparentur, ut conjicere eſt ex *Nazario* Oratore, in *Panegyrico dicto Conſtantino Maximo*, in celebritate eorumdem votorum Criſpi & Conſtantini junioris. Ita Orationem orditur: *Dicturus Conſtantini auguſtiſſimas laudes, qui tantùm ultra omnium Sæculorum Principes eminet, quantùm à privatis cæteri Principes receſſerunt, & dicturus in cœtu gaudiorum exultantium, & lætitiæ geſtientis, quam æmulationem ſolita beatiſſimorum Cæſarum Quinquennia primò fecerunt.* Poſtea laudato utroque Cæſare, deſcendit ad Criſpi res geſtas, eúmque ſolum laudat, quòd victorias parentis perſecutus ſit in Galliis & Germania, eo tempore quo frater nondum

dum talibus expeditionibus maturus erat, ſed titulo duntaxat Cæſaris, & Conſulari dignitate conſpicuus. Unde manifeſtò apparet juvenem armatum, qui hîc cum trophæo pingitur, eſſe Criſpum, qui redit ex Germania, & rerum geſtarum rationem redditurus, victor ad Patrem accedit: titulum verò, qui eſt ipſi cum fratre communis, ita conceptum fuiſſe, ut Conſtantinus eo honore, ad imitandam virtutem ac fortitudinem Criſpi, excitaretur; ut colligere eſt ex ſequentibus verbis ejuſdem *Nazarii: Nobiliſſimorum quoque Cæſarum laudes exſequi velle, ſtudium quidem dulce, ſed non & cura mediocris eſt; quorum in annis pubeſcentibus, non eruptione virtutis tumens germen, non flos præcur-*

ſor

ſor indolis bonæ lætior, quàm uberior apparet, ſed jam facta grandiſera, & contra rationem ætatis, maximorum fructuum matura perceptio; quorum alter in atterendis hoſtibus gravis, terrorem paternum, quo ſemper Barbaria omnis intremuit, derivare ad nomen ſuum cœpit; alter jam Conſulatum, jam venerationem ſui ſentiens, ſi quid intactum aut parens, aut frater reſervet, declarat mox victorem futurum; & rurſus de eodem Conſtantino juniore: *Audivit*, inquit, *frater intentus, & puerilem animum ſpes læta, & blanda gaudia titillarunt, cumque miraretur fratrem, etiam ſibi favit, quod ex annis ejus quam proximus tantæ gloriæ eſſet, agnovit.* A Criſpo præſertim debellati fuerunt Franci & Alemanni, ferociſſimi Germaniæ populi, qui

qui Gallias & Hispanias invaserant. Hos primùm Constantinus pater variis certaminibus fregit, sed postea copiis auctos, & provincias Romanas iterum infestantes, devicit Crispus: *Ii igitur*, ait Nazarius Constantinum alloquens, *sub armis tuis conciderunt, & deleri funditus possent, nisi divino instinctu, quo regis omnia, quos ipse affeceras, afficiendo filio reservatos, quanquam ad gloriam vestram fœcunda malis suis natio jam raptim adolevit, robustáque reservata est, ut fortissimo Cæsari primitias ingentis victoriæ daret.*

Iterum laudat idem Orator virtutem Crispi, cujus tenera juventus triumphum non distulit, cùm patri spoliis onustus adstiterit, superatâ tempestatis & septentrionis asperitate, ut

ut Romam ex Germania rediret; recitata enim fuit hæc Oratio Calendis Martiis anni à Chriſto nato CCCXXI. poſt reditum Criſpi, anno Imperii Conſtantini Maximi XIV. Verba Oratoris averſam hanc nummi noſtri frontem eximiè illuſtrant. *Declarant*, inquit, *eſſe rationem cupiditatemque votorum facta Criſpi Cæſarum Maximi, in quo velox virtus ætatis morâ non retardata pueriles annos gloriis triumphalibus occupavit. Cujus ita jam uberes ſcatent laudes, ut plenæ poſſent videri, niſi cœpiſſe, & patrem cogitaremus. Qui quidem nunc nobilisſimus Cæſar venerandi patris, fratrum, ſuorúmque omnium fruitur aſpectu, ſéque fruendum omnibus præbet; crudâ adhuc hyeme, iter gelu intractabile, immenſum ſpatio, nivibus, infeſtum,*

feſtum, incredibili celeritate confecit, ut intelligamus, alacritatibus nihil aſperum, qui ipſam, quam à ſuis petebat, tam laborioſam inſtituerat voluntatem. Quæ tuum, Conſtantine Maxime, mite pectus inundavit gratulatio, cui tanto intervallo videre filium licuit. Itaque nihil aliud hoc numiſmate contineri credimus, præter monumentum reditûs Criſpi victoris ex Germania; atque illud cuſum fuiſſe ex occaſione Votorum Quinquennalium, quæ jam ceperant celebrari, vel brevi celebranda erant; uti ex allatis Nazarii verbis, & poſtremis hiſce, quibus diſertiſſimam orationem claudit, colligimus: *Quinquenniis*, inquit, *feliciter inchoatis, Decennia Cæſarum nobiliſſimorum, ultra poſteros noſtros extendendo,*

quàm

quàm impenſe rogare, & orare nos convenit ipſis bonis temporum, & Reipublicæ utilitatibus admonemur. Horum votorum Quinquennalium monumentum eſſe puto Pantheram, vel Tigridem, vel Pardum, qui ad pedes Criſpi conſpicitur: ſolebant enim Decennalia, & alia Vota, celebrari, exhibitis Circi & Amphitheatri ſpectaculis, in quibus omnis generis feræ, & præſertim Tigrides ac Pardi producebantur, ut videmus in nummis Philippi, & uti refert Capitolinus in vita Gordiani. Hæc nummi noſtri averſa facies eſt optimè conſervata, & ſimilitudinem Conſtantini imberbis & laureati, Heroico more ſeminudi & armis inſidentis, haſtæque inſtar numinis innitentis, exprimit. Ad

Ad duas literas quod attinet infra ſcriptas P. R. veriſimiliter exponi queant, *percuſſa Romæ*, ſubintellecta voce MONETA. Ita in nummo Maximiani legimus etiam in inferiori parte, & quidem expreſſius, P. ROM. *percuſſa Romæ*, & in aliis P. TR. *Percuſſa Treveris.*

23. AN-

ΗΡΩΟϹ ΑΝΤΙΝΟΟϹ
ΝΕΙΚΟ ΜΗΔΕΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙϹ

23.

ANTINOOC. HPΩOC. *Antinous Herous.* Caput Antinoi humero nudo. Hoc numiſma duobus circulis circumdatur, quorum prior ex æro cyprio, alter verò ex Corinthiaco confectus, hic ſua magnitudine deſcribuntur. In inſcriptione hoc rarum occurrit, quòd pro voce HPΩC, quæ titulus eſt uſitatus Antinoi, legamus HPΩOC *Herous*, vel, *Heroicus.*

NEICOMHΔEIA. H. MHTPOΠOΛIC. *Nicomedia Metropolis.* Bos Apis.

Cùm Antinous primùm in Ægypto conſecratus fuiſſet, ejus cultus in alias Civitates Græciæ & Aſiæ, quæ ut adularentur Hadriano

driano, cœleſtes honores ipſi detulerunt, tranſiit. Sed Nicomedienſes maiori honore, præ cæteris, eum affecerunt, quia eorum civitas erat Metropolis Bithyniæ, quæ patria fuit Antinoi. Non modo ſub imagine Apis & Solis, ſed etiam ſub imagine Harpocratis eum coluerunt, ipſique pulcherrimum templum, ut apparet ex aliis eorum nummis, dedicarunt. Si quæratur ratio, ob quam Hadrianus Antinoum inter Heroas retulit, certiſſima omnium eſt quæ à Dione probatur, quia ſcilicet iſte juvenis ſponte pro ſalute Imperatoris ſacra fecerat. Finxerunt illum reſponſa ſeu oracula, inſtar bovis Apis, vel Nævii edere. Sed obſervandum eſt, omnia majora & minora nu-

numiſmata Antinoi Græca eſſe; nulla verò Romana, quia cultus iſte Romam uſque non tranſiit, nec à Senatu ullo decreto approbatus eſt. Ideò hoc numiſma ultimo loco, extra ſeriem Imperatorum, collocavimus.

INDEX NUMISMATUM

MAXIMI MODULI,

quæ reperiuntur in Bibliotheca
Eminentiſſimi & Reverendiſſimi
CARDINALIS
CASPARI CARPEGNÆ.

In qua & aliæ ſeries Nummorum primæ & ſecundæ magnitudinis, ex auro & argento, aliaque antiquitatis monumenta, aſſervantur.

Numerus deſignat Nummos hoc libro editos.

I. ANTONINUS. AUG. PIUS. P. P. TR. P. COS. III. *Antoninus Auguſtus Pius Pater Patriæ, Tribunitiâ Poteſtate Conſul tertiùm.* Caput Antonini laureatum, parte pectoris paludata. *Fau-*

Faustina in numerum Dearum relata, equo insidens cum face in habitu Dianæ Luciferæ, sine inscriptione. Numisma olim argento obductum, ut apparet ex capite.

2. ANTONINUS. AUG. PIUS. P. P. TR. P. COS. IV. *Antoninus Augustùs, Pius, Pater Patriæ, Tribunitiâ Potestate, Consul Quartùm:* Caput Antonini laureatum.

Diana stolata stans, alterâ manu hastæ innitens, alterâ Capream gerens, sine inscriptione. Numisma circulo circumdatum.

3. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Μ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. *Imperator Marcus Antoninus.* Caput M. Aurelii laureatum.

ΜΑΓΝΗΤΩΝ. *Magnetum.* Dia-

na Ephesia in medio duorum fluminum jacentium, Mæandri & Lethei, cum duabus Victoriis quæ Dianæ coronam turrium imponunt.

IMP. ANTONINUS. AUG. COS. III. IMP. VERUS, AUG. COS. II. *Imperator Antoninus Augustus Consul Tertium. Imperator Verus Augustus Consul secundùm.* Duo capita M. Aurelii & L. Veri sese invicem respicientia.

VICTORIÆ AUGUSTORUM. Victoria lauream manu gerens.

4. L. AURELIUS. VERUS. AUG. ARMENIACUS. IMP. II. TR. P. V. COS. II. *Lucius Aurelius Verus Augustus Armeniacus Imperator Secundùm, Tribunitia Potestate Quinta,*

ta, *Conſul. Secundum.* Caput L. Veri laureatum, parte pectoris armatâ.
Hercules juvenis qui capiti ſuo lauream imponit. Hinc Laurus cui appenſa eſt pharetra: inde ara ramis laureis ornata. Numiſma circulo ornatum.
5. IMP. CÆS. L. AUREL. COMMODUS. GERM. SARM. *Imperator Cæſar Lucius Aurelius Commodus, Germanicus, Sarmaticus.* Caput Commodi juvenis, cum Gauſape ſeu paludamento Barbaro.
TR.POT. COS. *Tribunitiâ Poteſtate Conſul.* Triumphus de Germanis. M. Aurelius & Commodus in quadrigis, præcedente Româ cum ſigno militari, deſuper verò volante Victoriâ cum trophæo.

M. AUR. COMMODUS. ANTONINUS. AUG. PIUS. *Marcus Aurelius Commodus Antoninus Augustus Pius.* Caput Commodi laureatum, humeris armatis.

P. M. TR. P. VIII. IMP. VI. COS. III. P. P. *Pontifex Maximus Tribunitia Potestate Octavâ, Imperator sextùm, Consul Tertium, Pater Patriæ.* Roma sedens porrigit Globum Mundi, seu Orbem Terrarum Imperatori.

M. COMMODUS. ANTONINUS. PIUS. FELIX. AUG. BRIT. Caput Commodi laureatum.

FELICITAS. SÆCULI. P. M. TR. P. XIIII. IMP. VIII. COS. V. P. P. *Pontifex Maximus, Tribunitiâ Potestate Decima-*

maquarta, Imperator Octavùm, Conſul Quintùm, Pater Patriæ. Dea Felicitas, cum caduceo & cornucopiæ, pedibus calcat roſtrum navis, propter Victoriam Britannicam.

6. ΑΥΤ. ΚΑΙ. Μ. ΑΥΡΗ. ΚΟΜΟΔΟϹ. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Commodus.* Caput Commodi laureatum.

ΕΠΙ. ϹΤΡ. Π. ΛΙΠΙΟΥ. ΚΟΙΝΟΝ. ΟΜΟ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. ΚΑΙ. ΕΦΕϹΙΩΝ. Ἐπὶ ϛρατήγȣ Πȣβλίȣ Λιπίȣ Κοινονία Ὁμονοία Περγαμήνων καὶ Ἐφεσίων. *ſub Stratego ſeu Prætore P. Lipio Communitas, Concordia Pergamenorum & Epheſiorum.* Duo viri ſtantes, quorum unus manibus gerit Dianam Epheſiam, alter Æſculapium.

7. ΑΥΤ. ΚΑΙϹΑΡ. ϹΕΠΤ.

CEOΥΗΡΟC. ΑΥΓ. *Imperator Cæsar Septimius Severus Augustus.* Caput Septimii Severi laureatum, parte pectoris armata.
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ.ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Philadelphia Perinthiorum Neocororum.* Duo templa in honorem Antonini Caracallæ & fratris ipsius Getæ.

8. ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. CΕΟΥΗ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Severus Antoninus.* Caput Caracallæ laureatum, pectore armato, cum Gausape seu Paludamento Barbaro humero injecto.

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ.Β ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Perinthiorum Bis Neocororum.* Triumphus Parthicus, in quo apparet Imperator laureatus in Quadrigis, cum Victoria

ctoria à tergo, præcedente ferculo onusto trophæo inter duos captivos. Hoc Numisma erat auratum.

9. ΑΥΤΟΚΡΑΤ. Κ. ΜΑΡΚΟC. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Antoninus.* Caput Caracallæ laureatum cum Medusa in pectore armato.

ΛΑΟΔ. ΠΡΩΤΩΝ. Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Laodicensium Primorum Ter Neocororum.* Imperator equo insidens coram signo Palladis, vultu & dextrâ retrorsum versus Parthos flexis, quem Miles sequitur.

10 ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Antoninus.* Caput Caracallæ laureatum, cum Medusa in thorace, & hasta humero innixa.

ΤΑΡΣΕΩΝ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΙΑ-ΝΩΝ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Tarsensium Antoninianorum Neocororum.* Imperator stat inter duo signa militaria, alterâ manu innititur hastæ, alterâ coronam propter Victoriam Parthicam gerit.

11. ΑΥΤ. Κ. Μ. ΟΠ. CΕΟΥ. ΜΑΚΡΕΙΝΟC. *Imperator Cæsar Marcus Opelius Severus Macrinus.*

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΝΟC. *Diadumenianus.* Duo capita, Macrini laureatum, Diadumeniani juvenis sine laurea.

ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΚΑΙCΑΡΙΑC. ΝΕΩΚΟΡΟΥ. ΕΤ. Β. *Metropoleos Cæsareæ Neocoræ Anno secundo.* Mons Argæus Cæsareæ Cappadociæ, sub quo cernitur Templum Macrino

&

& Diadumeniano Impp. dicatum.

12. IMP. GORDIANUS. PIUS. FELIX. AUG. Caput ejuſdem Gordiani laureatum cum thorace, cui inſculpta eſt victoria de Perſis reportata. Haſta humero innititur.

ÆQUITAS. AUGUSTI. Tres Monetæ. Numiſma argenteum.

13. ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΝΤ. ΓΟΡΔΙΑΝΟC. ΑΥΓ. *Imperator Cæſar Marcus Antonius Gordianus Auguſtus.* Caput Gordiani Pii pectore armato.

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ. ΙΟΝΩΝ.ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Perinthiorum Jonum Neocororum.* Deus Serapis, Coronam manibus gerens, & Dea Concordia cum patera ante aram.

14. CONCORDIA AUGUSTORUM. Duo capita, unum Philippi patris, alterum Philippi filii.

ADVENTUS AUGUSTORUM. Ambo Philippi, & Lucius Priſcus Philippi ſenioris frater, equitantes dextrâ protenſâ, redeuntes Romam ex bello Perſico. Præcedit Victoria & ſequuntur quinque milites, cum tribus ſignis Cohortium. Numiſma argenteum.

15. CONCORDIA. AUGUSTORUM. Tria capita, quorum duo priora ſunt Philippi & Otacillæ conjuncta, tertium Philippi filii laureatum æque ac Patris caput.

P. M. TR. P. III. COS. *Pontifex Maximus Tribunitia Poteſta-*

ſtate tertiâ Conſul. Congiarium in celebritate novi ſæculi, & Milleſimi anni ab V.C. populo exhibitum.

16. ΑΥΓ. Κ. Μ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟϹ. ΑΥΓ. *Imperator Cæſar Marcus Julius Philippus Auguſtus.* Caput Philippi juvenis laureatum.

ΕΠΙ.Μ.ΑΥΡ.ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Β. ΒΕΛ. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. Ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου Ἀλεξάνδρου, δεύτερον βελτίστου Ἀρχιερέως Ἀπαμέων. *Sub Marco Aurelio Alexandro iterum præſtantiſſimo Pontifice Apamenſium.* Leo ante thyrſum, imminente deſuper Ciſtâ ſacrâ Bacchi.

17. MARCIA. OTACIL. SEVERA. AUG. Caput Otacillæ diademate vinctum. TEMPORUM. FELICITAS.

TAS. Otacilla ſolio inſidens inter duas ſtatuas, Pacis & Salutis. Liberi ſtantes ad eam manus porrigunt.

IMP. C. M. Q. TRAJANUS. DECIUS. AUG. *Imperator Cæſar Mecius Quintus Trajanus Decius Auguſtus.* Caput Trajani Decii cum Corona radiata.

VICTORIA. AUG. S. C. Victoria cum Laurea & Palma.

IMP. C. M. Q. TRAJANUS. DECIUS. AUG. Caput ejuſdem cum Corona radiata.

FELICITAS. SÆCULI. Dea Felicitas cum Cornucopiæ & Caduceo.

18. IMP. GALLUS. AUG. IMP. VOLUSIANUS AUG. Capita Galli & Voluſiani ſeſe in-

invicem reſpicientia.

ADVENTUS. AUGG. *Adventus Auguſtorum.* Ambo Impp. armati cum haſtis, equitantes.

IMP. CÆS. C. VIBIUS. TREBONIANUS GALLUS. AUG. Caput Treboniani Galli.

MONETA AUGG. Tres Monetæ. Numiſma argenteum.

IMP. VALERIANUS AUG. Caput Valeriani Patris laureatum.

MONETA AUGG. Valeriani nempe, & Gallieni filii. Numiſma mediæ formæ, argento obductum.

IMP. GALLIENUS. PIUS. FELIX. AUG. Caput Gallieni laureatum, pectore paludato.

MONETA. AUG. Tres Monetæ.

Aliud ſimile Numiſma argenteum.

IMP. GALLIENUS. P. F. AUG. *Imperator Gallienus Pius Felix Auguſtus.* Caput Gallieni laureatum, pectore armato, alterâ manu ſcutum, cui caput Meduſæ inſculptum eſt, alterâ haſtam humero innixam ſuſtinens.

MONETA AUGG. Gallieni & Valeriani Patris, vel Fratris. Numiſma ex Orichalco argento obducto.

GALLIENUS. AUG. Caput Gallieni galeatum cum ſcuto & haſta.

FIDES MILITUM. Fides manibus duo ſigna militaria gerens. Nummus aureus mediæ magnitudinis.

19. LIC. COR. SAL. VALERIANUS N. CÆS. *Licinius Cornelius Saloninus Valerianus nobilis Cæſar.* Caput Salonini Valeriani filii Gallieni.

PRINCIPI. JUVENTUTIS. Stat Imperator armatus, haſtæ innitens, alterâ manu globum gerens. Ad pedes ejus ſedet Barbara captiva.

IMP. C. M. CASS. LAT. POSTUMUS. P. F. AUG. *Imperator Cæſar Marcus Caſſius Latinus Poſthumus, Pius, Felix, Auguſtus.* Caput Poſthumi Tyranni laureatum.

VICTORIA. AUG. *Victoria Auguſti.* Victoria ad cujus pedes eſt captivus.

tienus Postumus Pius Felix Augustus. Caput Postumi filii radiatum.

LÆTITIA.AUG. *Lætitia Augusti.* Triremis.

20. IMP. PROBUS. P. F. AUG. *Imperator Probus Pius Felix Augustus.* Caput Probi laureatum cum hasta & scuto, cui insculptus est Imperator equitans, præcedente Victoriâ, & sequente Milite.

MONETA. AUG. Tres Monetæ.

Aliud simile numisma Probi obductum argento.

IMP. C. M. AUR. CARUS. P. F. AUG. *Imperator Cæsar Marcus Aureliùs Carus Pius Felix Augustus.* Effigies Cari laureati pectore armato.

MONETA. AUGG. *Augusto-*

rum

rum Cari, & Carini filii. Numiſma argenteum.

IMP. C. NUMERIANUS. P. F. AUG. *Imperator Cæſar Numerianus Pius Felix Auguſtus.* Caput Numeriani laureatum, pectore armato, & haſta humero impoſita.

MONETA AUG. Numiſma argento obductum.

DIOCLETIANUS. A U G. *Diocletianus Auguſtus.* Caput Diocletiani cum veſte ſeu pallio palmato.

JOVI.CONSERVA TORI. AUG. *Jovi Conſervatori Auguſti.* Templum in cujus media parte eſt ſtatua Jovis cum haſta & fulmine, ad cujus

rator Cæſar Marcus Valerius Diocletianus, Pius, Felix, Auguſtus. Caput Diocletiani laureatum.

MONETA AUG. Tres Monetæ.

21. IMP.C.M.AUR.VAL. MAXIMIANUS. AUG. *Imperator Cæſar Marcus Aurelius Valerius Maximianus, Auguſtus.* Caput Maximiani laureatum, pectore paludato.

JOVI.ET.HERCULI.MONETA.AUGG. *Jovi & Herculi, Moneta Auguſtorum.* Dea Moneta inter Jovem & Herculem.

VIRTUS. MAXIMIANI. AUG. *Virtus Maximiani Auguſti.* Effigies Maximiani laureata, quæ alterâ manu equum frænat, altera ſuſtinet ſcutum, cui inſculpta eſt Lu-

pa

pa cum Gemellis ad Ficum Ruminalem. Thoraci ineſt caput Meduſæ.

MONETA. AUGG. Tres Monetæ.

GAL. VAL. MAXIMIANUS. NOB. C. *Galerius Valerius Maximianus Nobilis Cæſar.* Caput Maximiani, cognomine Armentarii.

MONETA.AUG.*Auguſti*,ſcilicet Diocletiani qui hunc Maximianum Cæſarem creavit.

22. CONSTANTINUS.MAX. AUG. *Conſtantinus Maximus Auguſtus.* Caput Conſtantini Maximi cum diademate gemmis diſtincto.

GLORIA. SÆCULI. VIR-

ni junioris. Conſtantinus inſidens thoraci, ſuperiore corporis parte nudâ, innitens ſiniſtrâ haſtæ, inſtar Jovis. Criſpus cum trophæo de Gallis & Germanis ſtans coram ipſo, globum & Phœnicem ipſi porrigit. Eſt præterea ad ejus pedes Tigris.

VICT. CONSTANTINUS. AUG. *Victor Conſtantinus Auguſtus.* Caput Conſtantini laureatum, pectore armato.

DEBELLATORI GENTIUM BARBARARUM. Imperator equitans & duos Barbaros terræ afflictos haſta feriens. Hoc Numiſma jam olim tribus in locis perforatum fuit, fortaſſis à milite, qui illud armis ſuis commiſit, vel alio quopiam modo.

MAG.

MAG. DECENTIUS. NOB. CÆS. *Magnentius Decentius Nobilis Cæſar.* Caput Decentii pectore paludato, alterâ manu ſceptrum, alterâ globum cui impoſita eſt victoria gerit.

VIRTUS. AUGG. Imperator equitans hoſtem terræ haſtâ affligit.

D. N. JOVIANUS. P. F. AUG. *Dominus noſter Jovianus Pius, Felix, Auguſtus.* Caput Joviani cum Diademate gemmato.

URBS. ROMA. Roma ſedens cum haſta & globo præ manibus. Numiſma mediæ magnitudinis.

ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΙΑ Η. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ. *Nicomedia Metropolis.* Bos Apis.

F I N I S.